

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA
BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2014–2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Naděžda Sečanská

Individuální vzdělávací plán jako živý dokument

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART-TIME STUDIES

2014–2017

BACHELOR THESIS

Naděžda Sečanská

Individual Educational Programme as a Living Document

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....
Naděžda Sečanská

Poděkování

Děkuji paní doc. PaedDr. Vandě Hájkové, Ph.D. za kvalitní vedení, cenné připomínky, vstřícnost a ochotu, kterou projevila při psaní práce. Poděkování patří také mojí dlouholeté kolegyni za její rady a obětavou pomoc.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku individuálních vzdělávacích plánů a na legislativní změny, které přinesl zákon č. 82/2015 Sb. a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (od 1. 9. 2016). V první části shrnuje názory autorů, zabývajících se touto problematikou, na vývoj, pojetí, tvorbu a práci s individuálním vzdělávacím plánem. Ve druhé části uvádí případové studie žáků, jejich individuální vzdělávací plány a názory pedagogů a poradenských pracovníků na přínos nového formátu pro tvorbu individuálního vzdělávacího plánu.

Klíčová slova

Individuální vzdělávací plán, inkluze, integrace, legislativa, pedagogicko-psychologická poradna, plán pedagogické podpory, podpůrná opatření, speciálně pedagogické centrum, školský zákon.

Annotation

This bachelor thesis is focused on the issues of individualized education programmes and on the legislative changes brought by the Act No. 82/2015 Coll. and the Decree No. 27/2016 Coll., on education of students with special educational needs and talented students (since 1. 9. 2016). In the first part, it summarizes opinions of authors, dealing with these issues, on the development, conception, creation and work with Individual educational programmes. In the second part, it gives case studies of students, their Individual educational programmes and opinions of pedagogues and consultants on the benefits of the new form to the Individual educational programmes creation.

Keywords

Education Act, inclusion, integration, Individual educational programme, legislation, pedagogical-psychological counselling centre, plan of pedagogical support, special educational centre, supporting measures.

OBSAH

ÚVOD	9
1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN (IVP)	11
1.1 Vymezení pojmu individuální vzdělávací plán	11
1.2 Legislativní rámec individuálního vzdělávacího plánu	12
1.3 Cílové skupiny individuálního vzdělávacího plánu	13
2 ZÁKON č. 82/2015 Sb.	15
2.1 Hlavní změny, které zákon č. 82/2015 Sb. přináší	16
2.2 Vyhláška č. 27/2016 Sb.	17
2.3 Podpůrná opatření a jejich charakteristika	18
3 TVORBA IVP	23
3.1 Hlavní zásady tvorby IVP a jeho doporučená struktura	23
3.2 Výhody práce s individuálním vzdělávacím plánem	24
3.3 Nejčastější nedostatky při práci s IVP a při jejich tvorbě	25
3.4 Význam IVP v inkluzivním vzdělávání	28
4 ZKUŠENOSTI S VYUŽÍVÁNÍM IVP V ZAHRANIČÍ	30
5 PŘÍPADOVÉ STUDIE ŽÁKŮ NA 1. STUPNI ZŠ	32
5.1 Cíl a metody šetření.....	32
5.2 Charakteristika zařízení, kde bylo šetření prováděno	32
5.3 Konkrétní případové studie žáků.....	33
5.3.1 Žákyně prvního ročníku (narozena 2009).....	34
5.3.2 Žák čtvrtého ročníku (narozen 2007).....	37
5.3.3 Žák čtvrtého ročníku (narozen 2006).....	40
6 PROBLEMATIKA IVP	43
6.1 Názory pedagogických pracovníků na starý formát IVP	43
6.2 Názory pracovníků PPP na starý a nový formát IVP	44
7 NÁZORY PEDAGOGŮ NA NOVÝ FORMÁT IVP	46
7.1 Výzkumné šetření (sonda).....	46
7.2 Závěry výzkumného šetření	50
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53

SEZNAM ZKRATEK	55
SEZNAM TABULEK.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Dnešní moderní doba klade na každého z nás vysoké nároky. Vyžaduje rychlost, pohotovost a přizpůsobivost. Ovládnutí informačních technologií a znalost cizích jazyků je samozřejmostí. Tyto požadavky vedou k nutnosti celoživotního vzdělávání – krátce řečeno v každém okamžiku být „konkurenceschopný“. V souvislosti s tím se mění i školství, které by mělo být schopno děti, mládež i dospělé na tyto požadavky společnosti připravit. Změna to není jednoduchá, rychlá ani snadná. Po staletí zakořeněné pojetí vzdělávání v našich školách se mění jen obtížně.

Každý člověk se rodí jako individualita, každý člověk je jiný. Má různé postoje, schopnosti a nadání. Již od útlého věku je třeba hledat, podporovat a rozvíjet to, co je v něm dobré a v čem je dobrý. Je třeba rozvíjet jeho osobnost. Zvláštní význam nabývá tento postoj při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, protože právě u nich se specifika a odlišnosti projevují výrazněji než u ostatních. Snahou, jak začlenit tyto žáky co nejlépe do společenského života, využít maximum jejich potenciálu a učit je efektivně, byla nejprve integrace, která se stala součástí vývoje k současnému modernímu pojetí, kterým je inkluze a inkluzivní vzdělávání.

Zatímco integrace ve školství spočívala ve vytváření sítě speciálních škol, využívání speciálních pomůcek a metod a vytváření zvláštního vzdělávacího prostředí, inkluze preferuje zařazování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami přímo do hlavního vzdělávacího proudu, jejich vzdělávání v běžných třídách základních škol a využívání inkluzivní metody (diferenciaci postupů, kooperace, vrstevnické vyučování ...). Tento přístup je zcela jistě přirozenější než zařazování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do speciálních tříd nebo škol, ale v naší zemi nemá zatím dlouhou tradici. Chybí zkušenosti s uváděním tohoto pojetí do praxe a také zkušenosti s řešením problémů, které inkluzivní vzdělávání bezesporu přinese.

Významnou úlohu v novém přístupu bude sehrávat nově formulovaná legislativa a z ní vyplývající nový formát individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Důležitou změnu v tvorbě a pojetí IVP přináší školský zákon v konsolidovaném znění platný od 1. 9. 2016 a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (od 1. 9. 2016).

Cílem této práce je zjistit obeznámenost pedagogů, kteří se v praxi podílejí na přípravě IVP, se změnami předpisů včetně nového formátu IVP a jejich první praktické zkušenosti s tímto formátem.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V první jsou shrnuty názory autorů, zabývajících se touto problematikou, na vývoj, pojetí, tvorbu a práci s IVP. Najdeme zde také platný legislativní rámec pro jeho tvorbu. Ve druhé části práce jsou pak uváděny případové studie tří žáků 1. stupně ZŠ a individuální vzdělávací plány zpracované podle poznatků získaných při vyšetřeních ve školských poradenských zařízeních. Na příkladech IVP zpracovaných podle pokynů MŠMT platných do 1. 9. 2016 a na příkladu IVP zpracovaného již podle nového formátu pro tvorbu IVP, platného od 1. 9. 2016, jsou uváděny rozdíly, výhody i nevýhody obou pojetí a přínos nového formátu pro učitele a poradenské pracovníky. Takto získané informace jsou dále doplněny rozhovory a diskuzí s pracovníky ve školství a výzkumným šetřením mezi nimi. Závěr práce získané poznatky shrnuje.

1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN (IVP)

1.1 Vymezení pojmu individuální vzdělávací plán

Názory odborníků na tento pojem se mnohdy liší, ale cíl individuálního vzdělávacího plánu zůstává stejný. Jde o snahu pomoci žákům se speciálními vzdělávacími potřebami zařadit se podle svých možností co nejlépe do života společnosti a být jí prospěšný. Pro názornost jsou níže uvedeny pohledy některých autorů.

Individuální vzdělávací plán tvoří základ kvalitního vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo naopak pro mimořádně nadané žáky. V některé odborné literatuře je možné nalézt termín individuální vzdělávací program. Kaprálek a Bělecký uvádějí, že se jedná o dva shodné pojmy. (Kaprálek a Bělecký, 2011)

Definice Zelinkové říká: „*Individuální vzdělávací plán je závazný pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějícím reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči (zákonnými zástupci), pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálněpedagogického centra.*” (Zelinková, 2011, str. 172)

Jiný pohled na IVP nabízí např. Kaprálek a Bělecký. Dle nich se jedná o takový dokument, který nedefinuje cíle a obsah výuky, ale zaměřuje se především na charakteristiku užitých forem a metod, na materiální, personální a organizační zabezpečení vzdělávání žáků, kteří mají speciální potřeby. (Kaprálek a Bělecký, 2011)

Hájková a Strnadová ve zkratce uvádějí, že IVP je „*detaillní plán sestavený týmem odborníků pro žáka, kterému se dostává speciálně pedagogické podpory při vzdělávání.*“ (Hájková a Strnadová, 2012, str. 12)

Zormanová doplňuje, že IVP se stanoví v případě potřeby, a to pro individuálně integrovaného žáka, žáka skupinově integrovaného, žáka s velkým mentálním postižením či pro žáka ze speciální školy. Tento plán staví na školním vzdělávacím programu dané školy, závěrech vyšetření ze speciálně pedagogického zařízení a psychologického vyšetření, které realizuje školské poradenské zařízení (ŠPZ), či jiných doporučení

odborníků, především z oblasti psychiatrie, neurologie a vyjádření zákonného zástupce daného žáka či vyjádření žáka zletilého. (Zormanová, 2014)

Za školské poradenské zařízení se považuje pedagogicko-psychologická poradna (PPP) či speciálně pedagogické centrum (SPC). Z těchto zařízení může být poskytnuto doporučení pro tvorbu IVP. Dále s nimi probíhá konzultace na dalších postupech.

Platnost doporučení z jiných než školských poradenských zařízení neakceptuje školská legislativa.

1.2 Legislativní rámec individuálního vzdělávacího plánu

Primární legislativní základnu pro IVP tvoří zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání neboli školský zákon. Zde je mimo jiné v § 18 uvedeno: „*Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. ...*” V § 16 odst. 1 je definováno: „*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*” Tento zákon byl od roku 2004 několikrát novelizován. Zatím poslední novelou je níže jmenovaný zákon, ve znění platném od 1. 9. 2016.

Zákon č. 82/2015 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který kromě jiných změn v § 16 odst. 1 nově definuje, že: „*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. ...*” Tento zákon se svými úpravami snaží intenzivně podpořit inkluzivní vzdělávání.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v § 2 charakterizuje podpůrná opatření, dále pak v § 3 a § 4 objasňuje předmět, úpravy a terminologické aspekty IVP. V dalších paragrafech této vyhlášky jsou blíže specifikována další podpůrná opatření, postupy v souvislosti s jejich poskytováním,

organizace vzdělávání žáků s priznanými podpůrnými opatřeními a čtvrtá část této vyhlášky se věnuje vzdělávání žáků nadaných.

Důležité je zmínit zde také vyhlášku č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/ 2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška reaguje na legislativní změny, které přináší výše zmiňovaný zákon č. 82/2015 Sb. a její změny úzce souvisí s vyhláškou č. 27/2016 Sb. Změny se týkají mimo jiné § 2, kde jsou nově vloženy paragrafy, týkající se upřesnění pravidel poskytování poradenských služeb a postupů při poskytování psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky. Důležité jsou také § 4, týkající se dokumentace a § 7, který souvisí s podporou vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

1.3 Cílové skupiny individuálního vzdělávacího plánu

Cílovou skupinou pro vytvoření IVP jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Tento pojem zahrnuje osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním.

Žáci se zdravotním postižením jsou žáci s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením. Do této skupiny náleží také žáci se souběžným postižením více vadami, osoby s vadami řeči, autismem a v neposlední řadě žáci se specifickými poruchami učení nebo chování. (Zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2016-10-15)

Žáci se sociálním znevýhodněním jsou žáci, kteří pocházejí z rodin s nízkým socio-kulturním statutem nebo žáci ohrožení působením sociálně patologických jevů, dále žáci, kterým byla nařízena ústavní nebo uložena ochranná výchova. Do této kategorie řadíme i děti jiné národnosti překonávající jazykovou bariéru nebo také děti rodičů, kteří získali azyl v ČR, či děti rodičů, kteří o udělení mezinárodní ochrany na území ČR žádají. (Zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2016-10-15)

Za zdravotní znevýhodnění zákon považuje dlouhodobou nemoc, zdravotní oslabení nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí ke vzniku poruch učení nebo chování, které pak vyžadují zohlednění při vzdělávání. Do této skupiny se řadí také žáci, kteří nemohou po dobu delší než dva měsíce absolvovat výuku ve škole z důvodů plynoucích

z jejich zdravotního stavu nebo i z důvodu dlouhodobé rekonvalescence. V tomto případě lze zvolit i alternativu k IVP a žáka ze zdravotních důvodů z části výuky osvobodit.

Další skupinou žáků, pro které lze užívat IVP, jsou děti, které mají lehce snížené rozumové schopnosti, jež bývají v pásmu lehkého podprůměru, až těsně na hranici lehkého mentálního postižení, jinak řečeno jejich intelektové nadání je v tzv. hraničním pásmu. Příčina často spočívá v nerovnoměrném zrání centrálního nervového systému (CNS), které je charakteristické při vývojových dysfáziích, u epilepsie a při opožděném vývoji řeči.

Tuto kategorizaci nový zákon ruší. Je však dobré vědět, kterých znevýhodnění žáků se IVP konkrétně týká a kdy je vhodné ho použít.

Využití IVP se doporučuje také u skupiny žáků definovaných jako žáci mimořádně nadaní. Speciální potřeby těchto žáků zjišťuje se souhlasem rodičů či na jejich žádost školské poradenské zařízení.

Dle platné legislativy jsou cílovou skupinou pro vytvoření IVP žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci nadaní.

V obecné rovině je možné konstatovat, že o IVP je vhodné uvažovat všude tam, kde je nutné žákům věnovat větší pozornost, podporu a péči v procesu vzdělávacím a v jiných oblastech spojených s výchovou a školním prostředím. V rámci legislativy bylo popsáno, že zákon definuje osoby, respektive žáky a studenty, kteří mají nárok na rozsáhlejší komplexní podporu, s tím, že tento nárok na odpovídající péči trvá po celou dobu vzdělávacího procesu realizovaného na všech úrovních vzdělávacího systému – tedy počínaje předškolním vzděláváním, vysokoškolským konče.

2 ZÁKON č. 82/2015 Sb.

Zákon č. 82/2015 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání neboli školský zákon, ve znění platném od 1. 9. 2016, i nadále deklaruje vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami dle tří nástrojů. Konkrétně tedy upravuje podmínky pro vzdělávání dětí, žáků, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Tento zákon tak definuje, že na školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona je možné školní vzdělávací program těchto škol přizpůsobovat vzdělávacím potřebám žáků s jednotlivými znevýhodněními, pro které jsou školy nebo třídy zřízeny, využitím tří možných nástrojů:

- Využitím disponibilní hodinové dotace, to znamená v učebním plánu, především ve výuce předmětů speciálně pedagogické péče bude vyučování odpovídat charakteru jednotlivých znevýhodněných žáků a dojde k posílení těch vzdělávacích obsahů, které jsou pro tyto žáky nejužitečnější.
- Rozpracováním očekávaných výstupů rámcově vzdělávacího programu (RVP) do jednotlivých vyučovacích předmětů a ročníků s ohledem na charakter znevýhodnění žáků. V souvislosti se změnou RVP v roce 2016, která spočívá v zapracování novely školského zákona č. 82/2015 Sb., nedošlo k žádným změnám v odborném vzdělávání. Odborné vzdělávání je nastaveno tak, aby dovolovalo naplnění s ohledem na individuální předpoklady žáků.
- Stanovením učiva ve školském vzdělávacím programu tak, aby umožňovalo naplnění školních výstupů a zároveň bylo zvládnutelné pro žáky s ohledem na jejich znevýhodnění.

Velkou proměnou prošel především § 16 tohoto zákona, který hovoří o podpoře vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, nově je vložen § 16a, který se týká poradenské pomoci školského poradenského zařízení a § 16b poskytující možnost revize zprávy a doporučení od školského poradenského zařízení.

2.1 Hlavní změny, které zákon č. 82/2015 Sb. přináší

Změny, které tento zákon přináší, odpovídají potřebám inkluzivního vzdělávání a nastavení rovnoprávného přístupu ke vzdělávání všech dětí, žáků a studentů. Cílem je celková změna ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a posílení inkluzivního prostředí na základních školách.

Změny školského zákona:

- Upouští od kategorizace (žáci se sociálním znevýhodněním a zdravotním znevýhodněním, žáci se zdravotním postižením).
- Hovoří o podpoře vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Zavádí nové vymezení pojmu „dítě, žák a student se speciálními vzdělávacími potřebami“, na jehož základě se stanovuje klasifikace podpůrných opatření a následně míra speciálních vzdělávacích potřeb, na jejichž poskytování mají výše jmenovaní bezplatné právo.
- Zavádí a charakterizuje pojem podpůrných opatření.
- Zavádí možnost vzdělávání v přípravných třídách pro všechny žáky, nejen pro sociálně znevýhodněné.
- Zavádí institut revizního pracoviště, které v případě rozporu zajistí přezkoumání závěrů a doporučení stanovených školským poradenským zařízením.
- Zavádí pravidlo, že doporučení poradenského zařízení obdrží žák nebo jeho zákonný zástupce, ale také škola, kterou žák navštěvuje a tím bude posíleno zajištění realizace navržených opatření a úprav školou.
- IVP ve středním nebo vyšším odborném vzdělávání povolí ředitel školy žákovi nebo studentovi, který je sportovním reprezentantem, na základě potvrzení příslušné sportovní organizací.

Novela školského zákona škole poskytuje i další mechanismy, jak se vypořádat s doporučením školského poradenského zařízení – umožní jí zvolit alternativní podpůrné opatření k navrhovanému v doporučení, pokud to nebude v rozporu se zájmem žáka. (Zákon č. 82/2015 Sb., online, cit. 2016-10-15)

2.2 Vyhláška č. 27/2016 Sb.

Tato vyhláška upravuje pravidla pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

V § 1 odst. 2 je upřesněno: „*Při postupech upravených touto vyhláškou se přihlíží ke všem vyjádřením žáka v záležitostech týkajících se jeho vzdělávání s ohledem na jeho věk a stupeň vývoje; o těchto záležitostech se žákovi poskytují dostatečné a vyčerpávající informace pro utvoření názoru. Při postupech upravených touto vyhláškou se dbá, aby byly v souladu se zájmem žáka. Veškerá sdělení upravená touto vyhláškou jsou poskytována žákovi nebo zákonnému zástupci žáka srozumitelným způsobem.*”

V následujících paragrafech jsou vymezena a charakterizována podpůrná opatření, uvedena ustanovení, týkající se jednotlivých podpůrných opatření (IVP, asistent pedagoga, používání jiných komunikačních systémů, tlumočnický znakového jazyka, přepisovatel pro neslyšící a působení dalších osob poskytujících podporu). Dále je zde rozpracován postup před a při poskytování podpůrných opatření jednotlivých stupňů, náležitosti zprávy a doporučení za účelem stanovení podpůrných opatření, organizace a podpora organizace vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními. V části třetí jsou přesně uvedena pravidla vzdělávání těchto žáků, jejich zařazování do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené za tímto účelem, postupy při převedení žáka do vzdělávacího programu základní školy speciální a následné přezkoumání podmínek vzdělávání, upravení počtu vyučovacích hodin a počtu žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině a v neposlední řadě také péče o bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů. Část čtvrtá je pak věnována vzdělávání žáků nadaných. V páté části vyhlášky zmiňuje přechodná ustanovení, vztahující se na žáky, kteří mají doporučení vydaná školskými poradenskými zařízeními přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky. Jedná se o § 32 odst. 1 „*Školy poskytují podpůrná a vyrovnávací opatření podle vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, do doby zahájení poskytování podpůrných opatření podle této vyhlášky, nejdéle však po dobu 2 let ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky.*” a § 32 odst. 2 „*Doporučení zařazení žáka se zdravotním postižením do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením vydané přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky se považuje za doporučení zařazení žáka do školy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona, a to po dobu odpovídající účelu doporučení,*

nejdéle však po dobu 2 let ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky.” V přílohách jsou detailně rozpracována jednotlivá podpůrná opatření a uvedeny vzorové tiskopisy, kterými jsou IVP, Plán pedagogické podpory (PLPP), Zpráva školského poradenského zařízení, Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole a Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve školském zařízení. (Vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2016-10-15)

Od přijetí nové vyhlášky je nejvýznamnější změnou to, že děti s jakýmkoliv handicapem budou mít zdarma nárok na podpůrná opatření (např. speciálně pedagogickou péči, doučování, asistenta pedagoga), která jim pomohou při vzdělávání, ať už v běžné nebo speciální škole.

2.3 Podpůrná opatření a jejich charakteristika

Pojem podpůrná opatření je obsažen v novele školského zákona, která má platnost od 1. 9. 2016. Novela je určena žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami. Novela zahrnuje soubor opatření (organizačních, personálních, vzdělávacích, která školy poskytují těm žákům, kteří tato opatření ze zákonem rámcově vymezených důvodů potřebují). (Michalík a Baslerová, 2015)

Podpůrná opatření dle Michalíka a Baslerové (2015):

- Podpora a pomoc školy a školského poradenského zařízení.
- Zahrnuje formu, obsah a metody vzdělávání, úpravu organizace, hodnocení.
- Je možno prodloužit délku studia až o dva roky.
- Podpůrná opatření upravují podmínky vzdělávání.
- Použití speciálních kompenzačních pomůcek, učebnic a speciálních učebních pomůcek.
- Úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených RVP a akreditovanými vzdělávacími programy.
- Dodržování vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.
- Využití asistenta pedagoga.
- Využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících

žákovi podporu po dobu jeho pobytu ve škole a jejich působnost upravuje zvláštní právní předpis.

Podpůrná opatření jsou určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří podpůrná opatření potřebují. Jsou to především žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří mají zdravotní postižení (mentální, tělesné, zrakové, sluchové, poruch autistického spektra nebo kombinované postižení). Nebo to jsou žáci dlouhodobě nemocní (psychické onemocnění, poruchy učení, poruchy chování). Dále to mohou být žáci žijící v nefunkčních rodinách, sociálně zanedbaní žáci, žáci umístění v zařízeních ústavní či ochranné péče. Také se toto opatření vztahuje na žáky z rodin imigrantů, žáky s odlišným mateřským jazykem. (Michalík a Baslerová, 2015)

Přehled podpůrných opatření dle MŠMT (příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb.):

Podpůrná opatření jsou volena podle stupně vzdělávání žáka, podle věku a speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Pro vzdělávání ve škole, třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona lze doporučit pouze podpůrná opatření spočívající v:

- a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,
- b) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- c) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- d) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy nebo
- f) využití asistenta pedagoga, dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících žákovi po dobu jeho pobytu ve škole podporu podle jiného právního předpisu.

Podpůrná opatření dělíme do pěti stupňů, které můžeme kombinovat. Těchto pět stupňů dělíme podle pedagogické, organizační a finanční náročnosti.

První stupeň podpůrného opatření poskytuje škola sama, ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm. Tento stupeň zajišťuje individualizaci přístupu k žákovi a také plánu pedagogické podpory. Pokud podpůrná opatření poskytovaná školou

nevedou k pozitivní změně, měla by škola nejpozději do 3 měsíců požádat žáka nebo jeho zákonného zástupce o návštěvu školského poradenského zařízení. Je důležité si uvědomit, že poskytování podpůrných opatření se netýká jen žáka, ale i rodičů a učitelů.

První stupeň zajišťuje plně škola. Slouží ke kompenzaci mírných obtíží při vzdělávání žáka (mírné úpravy výuky, domácí přípravy atd.). Na těchto úpravách se podílejí učitelé, rodiče ve spolupráci s pracovníky poskytujícími poradenské služby ve škole (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, školní speciální pedagog). (Mrázková a Zapletalová, 2014/2016)

Postup při poskytování podpůrných opatření 1. stupně:

- Pozorování žáka v hodině.
- Rozhovor se žákem či zákonným zástupcem žáka.
- Prověřování znalostí a dovedností.
- Portfolio žákovských prací.
- Reflexe rozboru výsledků žákovy práce a hodnocení.
- Zjištění, jak pracuje žák doma (domácí úlohy), míra samostatnosti.
- Identifikace zjevných rizikových faktorů na straně žáka i rodiny.
- Analýza vlastního pedagogického přístupu.

Na základě pedagogické diagnostiky škola vytvoří plán pedagogické podpory. Udělají se úpravy v organizaci práce se žákem, v metodách výuky, ve způsobech hodnocení žáka a v případném poskytnutí pomůcek pro vzdělávání žáka. Zvolené strategie prvního stupně lze v průběhu upravovat. První stupeň podpory většinou navrhuje a realizuje učitel sám, případně ve spolupráci s pedagogy školy. (Mrázková a Zapletalová, 2014/2016)

Pokud se stane, že je první stupeň podpůrného opatření již nedostačující, učitel může zažádat o Plán pedagogické podpory. Plán pedagogické podpory je dokumentem, který je součástí příloh k vyhlášce č. 27/2016 Sb. V tomto plánu se předpokládá komplexnější přístup k řešení problému, pravděpodobné zapojení více pedagogů, kteří se podílejí na vzdělávání žáka. Plán obsahuje důvod, proč je vytvořen, informace o žákových obtížích, metody výuky, organizaci výuky, hodnocení žáka, pomůcky, a hlavně stanovení cílů PLPP. Plán stanovuje hodnocení žáka, jaké změny v organizaci práce musí učitel udělat, ale také následné zhodnocení nově zvolených postupů a slouží k promyšlení dalších kroků. (Mrázková a Zapletalová, 2014/2016)

Charakteristika 2.–5. stupně:

Pokud jsou nedostačující opatření prvního stupně, školské poradenské zařízení navrhne podpurná opatření vyššího stupně. Pokud je škole přiznaný druhý a vyšší stupeň opatření, má nárok na finanční zvýhodnění. Tato částka je závislá na finančním vyjádření náročnosti vzdělávání každého konkrétního žáka.

„2. STUPEŇ PODPORY:

Selhávání žáka z důvodu

- *oslabení kognitivního výkonu (žáci s „hraniční“ inteligencí)*
- *oslabení sluchových a zrakových funkcí*
- *onemocnění (včetně psychického), které nemá závažnější dopady do vzdělávání*
- *nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka*
- *oslabení dorozumívacích dovedností.*

3. STUPEŇ PODPORY:

Selhávání žáka z důvodu

- *lehkého mentálního postižení*
- *zrakového či sluchového postižení (slabozrakost, nedoslýchavost), NKS*
- *tělesného postižení či onemocnění (včetně psychického) se závažnějšími dopady do vzdělávání*
- *neznalosti vyučovacího jazyka*
- *syndromu CAN (týrané, zanedbávané a zneužívané dítě.*

4. STUPEŇ PODPORY:

Selhávání žáka z důvodu

- *středně těžkého či těžkého mentálního postižení*
- *těžkého zrakového či těžkého sluchového postižení (nevidomost, hluchota)*
- *závažného tělesného postižení či onemocnění*
- *poruchy autistického spektra*
- *neschopnosti komunikovat prostřednictvím mluveného či psaného slova.*

5. STUPEŇ PODPORY:

Selhávání žáka z důvodu

- *hluboké mentální retardace*
- *kombinace těžkého zdravotního postižení.” (Michalík a Baslerová, 2015, str. 12)*

Do 1. 9. 2016 měly školy ze zákona povinnost poskytovat všem dětem s handicapem podpůrná opatření, většina z nich na to ale od státu nedostávala potřebné peníze a další finance musela hledat jinde. V současné době stát garantuje financování podpory od mateřských škol, po základní, střední a vyšší, běžné i speciální, a to nejen po dobu vyučování, ale i ve školní družině. Zavedení právního nároku na podpůrná opatření pomůže tedy nejen dětem samotným, ale také školám.

3 TVORBA IVP

Není jednoduché IVP sestavit tak, aby byl pro učitele správným vodítkem k dobrému vzdělávání dětí. IVP nemůže být jen formálním formulářem, ale musí být především živým dokumentem, který bude při dobrém nastavení učiteli nápomocný. Musí učiteli pomáhat a nebýt pro něho jen zbytečnou zátěží.

Na IVP mají nárok ty děti, které jsou zařazeny do druhého nebo vyššího stupně podpory v případě, že potřeby dítěte zahrnují úpravy obsahu vzdělávání. IVP je tak podpůrným opatřením a sám stanovuje další druhy podpůrných opatření.

3.1 Hlavní zásady tvorby IVP a jeho doporučená struktura

IVP se vytváří pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Vychází při tom ze vzdělávacího plánu dané školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření nebo z psychologického vyšetření či doporučení praktického či odborného lékaře.

Dle platné vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných by měl IVP obsahovat tyto údaje:

1. Údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem, identifikační údaje žáka a údaje o pedagogických pracovnících podílejících se na vzdělávání žáka.
2. Informace o obsahu vzdělávání dítěte.
3. Informace o obsahovém a časovém rozvržení daného vzdělávání.
4. Informace o metodách, formách, hodnocení výuky žáka.
5. Informace o úpravě výstupů ze vzdělávání žáka.
6. Informace o pedagogickém pracovníkovi školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajištění vzdělávání.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., uvádí, že by měl být IVP vypracován před nástupem žáků do školy a nejpozději 1 měsíc po nástupu do školy. Může se však také vytvořit v průběhu výuky, a to v případě zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáků. IVP může být upravován a doplňován během celého školního roku dle potřeb. Dále vyhláška uvádí, že IVP by měl být součástí běžné žákovy dokumentace. Za vypracování IVP odpovídá

ředitel školy. Ten také musí seznámit s IVP zákonného zástupce žáka nebo samotného zletilého žáka, který potvrdí svým podpisem danou skutečnost.

Školské poradenské zařízení má za úkol sledovat a jedenkrát ročně vyhodnocovat dodržování postupů a stanovených opatření v IVP. Dále poskytuje žákovi, zákonnému zástupci a škole podporu poradenskou. Pokud nejsou stanovená opatření dodržována, neprodleně informuje ředitele školy. Způsoby vypracování (zejména rozsah a detailnost) se v jednotlivých školách liší. Vyhotovený IVP daná škola předává ke schválení územním orgánům, aby posoudili oprávněnost případných ekonomických požadavků dané školy.

3.2 Výhody práce s individuálním vzdělávacím plánem

Hlavním smyslem IVP není hledat úlevy pro žáka, ale podle Knotové a kol., je cílem vzdělávání podle IVP to, aby žák překonal obtíže spojené se specifickými poruchami a dosáhl takových školních výsledků, které odpovídají jeho schopnostem a intelektovým předpokladům. (Knotová a kol., 2014)

Jak je tedy patrné, IVP umožňuje žákům pracovat svým individuálním tempem, a to bez ohledu na učební osnovy. Napomáhá lépe využívat předpoklady žáka a umožňuje jej motivovat a podporovat v jeho zájmu. Učitel tak může s dětmi pracovat dle tempa, které dětem vyhovuje.

IVP sjednocuje představy, postupy a způsoby hodnocení žáků pro pedagogy, kteří s danými žáky pracují. IVP vychází z aktuální situace žáka, není tedy statický, ale vyvíjí se a mění se dle potřeb. V případě, že je IVP kvalitně vyhotoven a všechny strany jej respektují a pracují s ním, je to nejvhodnější metoda, jak pomoci žákovi se vzděláváním.

Zelinková ve své publikaci spatřuje následující výhody pro užívání a vytvoření IVP v některých oblastech vzdělávání. IVP žákovi umožňuje pracovat dle jeho individuálního tempa a jeho individuálních schopností, bez stresujícího porovnávání s ostatními žáky, a to bez ohledu na učební osnovu. IVP nabízí učiteli pracovat s daným dítětem na úrovni, kterou samo dosahuje, bez obavy z nenaplnění požadavků učebních osnov. Je vodítkem pro individuální vyučování a hodnocení. Do přípravy se zapojují i rodiče, kteří jsou spoluodpovědní za výsledky práce svých dětí. Role žáka se mění jeho aktivní účastí. (Zelinková, 2011)

Mezi výhody IVP, respektive začlenění žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, patří také lepší navazování kontaktů v kolektivu vrstevníků. To vede k posilování kooperativního a sociálního učení, demokratických hodnot atd. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou součástí třídy, běžné školy i společnosti. Začlenění má také pozitivní vliv na ostatní žáky třídy, odstraňuje předsudky a vytváří u žáků empatictější vztah k okolí.

IVP vždy vychází z aktuální situace jedince včetně jeho možností, ovlivněných znevýhodněním nebo postižením (např. tolerování individuálního tempa dotyčného, psychomotorického neklidu u dětí s ADHD, snížené kvality písemného projevu dětí s dysgrafií atd.). Jedná se o jakousi formu dohod mezi stranami zúčastněnými (tedy zákonnými zástupci, vyučujícím, popřípadě žákem) o tom, jakými formami, metodami a postupy přispějí všichni ke zlepšení situace žáka. Je důležitým písemným dokumentem pro případný nárok na prostředky finanční, které jsou určeny k zajištění nutné péče. Výhodou je také to, že je možné IVP aktualizovat během školní docházky.

Výše popsané výhody dokládá i analýza výsledků celosvětového šetření PISA. To uvádí, že žáci, kteří dosahovali nejlepších výsledků, byli z těch zemí, ve kterých jsou podporovány rovné příležitosti ve vzdělávání, tedy v těch zemích, ve kterých se realizuje i IVP. (ČOSIV, online, cit. 2016-09-16)

3.3 Nejčastější nedostatky při práci s IVP a při jejich tvorbě

Potřeba individuálních vzdělávacích plánů na českých školách neustále roste. Je však nutné si uvědomit, že IVP není nový pojem a na školách se realizuje již řadu let. Kvalita zpracování, pojetí a vzdělávací efekt se u jednotlivých IVP výrazně odlišují. Vykazují řadu nedostatků, které pramení z nedostatečné informovanosti, neznalosti dané problematiky a mnohdy také neochoty a nedůvěry ke všemu novému. V odborné literatuře jsou nejčastěji zmiňovány následující problémy.

Prvním krokem při tvorbě IVP je audit stavu žáka a vnějšího prostředí, které ovlivňuje jeho vzdělávání. V této fázi dochází často k potížím, kdy zákonní zástupci dítěte odmítají škole poskytnout výsledky odborného vyšetření či odmítají samostatné vyšetření dítěte. Problém dále nastává v případě, že školy definují žáky s potřebami speciálního vzdělávání čistě na základě lékařského posudku. Další uvedenou chybou je

ta, že žáky se speciálními vzdělávacími potřebami diagnostikuje škola sama. (Kaprálek a Bělecký, 2011)

Potíže může přinášet také neznalost problematiky či odmítání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vůbec. Problémem bývá i formálně stanovený pedagogický cíl vycházející z neznalosti vzdělávacího plánu. Nesprávné zaměření, přílišná obecnost a nevyváženost IVP (pouze zaměření na konkrétní problémy a podceňování dílčích složek) jsou také považovány za chyby. (Kaprálek a Bělecký, 2011)

Velmi často školy chybují i při tvorbě IVP. Bývají zde chybně definovány základní údaje. Těmi jsou např. charakteristika úkolů jednotlivých pedagogů, definování zodpovědnosti za plnění IVP, chybně bývají také uvedeny údaje o škole a žácích. IVP často neobsahuje veškeré zákonem stanovené náležitosti. Problematickou oblastí se jeví také vzdělávací cíle, ať již se jedná o obecné či konkrétní cíle. Většinou nejsou správně vytyčeny a pojmenovány, či dokonce úplně chybí. Není ničím neobvyklým, že cíle bývají pojímány formálně a vypracovávány velmi obecně, např. pouhým „zaškrťáváním“ metod a možností práce se žákem. Velké množství IVP, které školy užívají, mají jen obecné formulace, které se neustále opakují bez konkrétních důvodů či rozlišení. (Bunešová a kol., online, cit. 2016-09-16)

Nejvíce chyb se objevuje při implementaci IVP do praxe. V praxi je možné za chybu označit nepromyšlené formy podob organizace výuk. Následnou realizovanou chybou jsou také příliš ucelené přístupy k žákovi. Je nezbytné počítat s tím, že každý žák je jedinečný, a tudíž potřebuje individuální přístup, hodnocení i úkoly. (Kaprálek a Bělecký, 2011)

Rodiče se často setkávají s IVP až při podpisu samotného dokumentu. Spolupráce s rodiči bývá špatná a nedostačující, což vede k nedostatečnému přínosu IVP. Je to dáno tím, že rodiče žáků vidí v IVP jen jakýsi dokument, který jejich děti opravňuje k tomu, že jejich chyby a problémy budou tolerovány. Rodiče si často myslí, že veškerá zodpovědnost za školní výkonnost a vývoj dítěte záleží jen na škole, také mají příliš velká očekávání od dětí a od škol, vyžadují přehnané úlevy neodpovídající daným problémům žáků. Výkony dětí jsou nadhodnocovány atd., proto se nemusí snažit svůj handicap zlepšit. Tento chybný názor poté přijímají často i samotní žáci. (Bunešová a kol., online, cit. 2016-09-16)

Ve fázi evaluace se objevují chyby a problémy především v podobě špatné volby hodnocení. IVP často nevyužívají pro hodnocení žáků portfolio, přestože právě daný způsob je pro svoji přehlednost a formu jednoznačně nejvhodnější. (Bunešová a kol., online, cit. 2016-09-16)

Naskytá se otázka, jak některým chybám a problémovým situacím předcházet. Zde jsou některé z možností.

- Součástí IVP by mělo být ustanovení, ve kterém bude jednoznačně a jasně stanoven podíl žáka a rodičů. Spolupráce se zákonnými zástupci by neměla být nikdy formální.
- Často jsou rodiče aktivní, ale postupem času jejich zájem začne opadat. Domácí příprava je zanedbávána, pomůcky nejsou zkontrolované, domácí úkoly nevypracované. Jsou proto důležitá pravidelná setkávání se zákonnými zástupci dětí a to minimálně jedenkrát měsíčně. K pravidelným setkáním lze využít i třídní schůzky a konzultační hodiny učitelů. Může být také využívána spolupráce se školským poradenským zařízením. Toto zařízení by mělo nejméně jedenkrát ročně zkontrolovat, zda jsou dodržovány postupy a opatření v IVP. U schůzek školy a zákonných zástupců může být přítomen i žák.
- Rodiče si mohou stěžovat na přístup škol k IVP – o spolupráci s rodiči škola nestojí a materiál jim předkládá již hotový. Je důležité mít na paměti, že IVP je dohoda mezi všemi stranami, které patří mezi zúčastněné. Pokud nesouhlasí s IVP jedna strana, může dojít k odmítnutí péče o dítě. Tudíž pro všechny zúčastněné strany by měl být kompromis přijatelný, jelikož společným cílem těchto stran je pomoci dítěti.
- Mezi další stížnosti od rodičů spadají formální přístupy škol k tvorbě IVP. IVP je stejný u všech dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, a to bez ohledu na to, jaké mají postižení nebo znevýhodnění. Děti se specifickými poruchami učení (SPU) mají rozmanité projevy a není možné aplikovat stejné postupy na každé dítě. V IVP jsou pak opatření neúčelná.
- IVP může být kvalitně zpracovaný, ovšem nastávají problémy až během samotné realizace. Opatření uvedená v IVP vyučující ignorují, a to především na 2. stupni ZŠ. Dítě vystavují opakovanému selhání, jeho výsledky porovnávají s ostatními a hodnotí je totožným způsobem. Je důležité si tedy připomenout, že za realizaci

a vypracování IVP je zodpovědný ředitel školy, který musí kontrolovat, jakým způsobem a jestli vůbec je IVP realizován a zda se podle něho všichni vyučující řídí.

- V ředitelově pravomoci je zajistit každému vyučujícímu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávací školení a kurzy potřebné pro pochopení postižení žákovi či jeho znevýhodnění. Jde o speciální pedagogické minimum nebo přednášky o potřebách speciálních vzdělávacích. (Jucovičová a kol., 2009)

3.4 Význam IVP v inkluzivním vzdělávání

Inkluze je pojem, který představuje vytvoření takového prostředí ve třídě, které vítá a oceňuje odlišnosti. (Lang a Berberichová, 1998)

Námět integrace a inkluze ve školství přichází do naší země ze států severní a západní Evropy, kde jsou symbolem vyspělé společnosti. V naší zemi se integrační snahy začaly rozvíjet až po roce 1989, díky přechodu totalitního režimu na demokratický režim. V posledních letech byl zaznamenán vyšší požadavek rodičů, vzdělávat své děti se speciálními vzdělávacími potřebami přednostně formou inkluze v běžných školách. Tito žáci tak získají společnou zkušenost s vrstevníky bez postižení, a přitom budou respektovány jejich speciální potřeby.

Inkluzivní vzdělávání by mělo být chápáno jako vysoce kvalitní vzdělávání, které umožňuje rovnoprávný přístup ke kvalitnímu vzdělávání, spravedlivou a přiměřenou podporu, která zohledňuje vzdělávací potřeby žáků tak, aby mohli plně využít svého studijního potenciálu bez snižování nároků a vytváření bariér. (MŠMT, online, cit. 2017-02-19)

V inkluzivním vzdělávání dochází ke změně pohledu na žákovi, který ve vzdělávacím systému selhává. „*U integrace selhávání jedince vysvětlujeme jeho předpoklady, diagnózou a možnostmi. U inkluze selhávání vyjadřuje chybu systému, hledají se tedy možnosti nápravy v prostředí a podpůrných opatřeních, nikoli „přenastavením“ či stigmatizací jednotlivce. ...*“ (Tannenbergerová, 2016, str. 7)

V prostředí inkluzivní třídy děti získají širší pohled na svět, obohacují se tím, že se mohou podílet na vzdělávání ostatních, naučí se akceptovat odlišnosti a mohou rozvíjet vlastní empatii přispíváním k naplnění potřeb ostatních. (Kocurová, 2002)

Díky přijetí nové vyhlášky, která zavedla nárok na podpůrná opatření, by měly mít školy dostatek finančních prostředků pro jejich realizaci, čímž by mělo dojít k vyššímu využívání IVP. Potřeba IVP je dána také růstem počtu dětí s různým postižením. V současné době se v běžných základních školách vzdělává téměř 52 tisíc dětí s postižením a z toho téměř 46 tisíc formou individuální integrace. Z celkového počtu základních škol, kterých je 4 100, integruje děti s postižením 3 175 základních škol. Ve speciálních školách se poté vzdělává dalších 24 000 dětí s nějakým postižením. (Trachtová, online, cit. 2016-09-16)

Význam IVP v inkluzivním vzdělávání můžeme tedy spatřovat v nastavení podpůrného, bezpečného a spravedlivého prostředí, které zohledňuje vzdělávací potřeby žáků tak, aby mohli plně využít svého studijního potenciálu bez snižování nároků a vytváření bariér. Nastavením vhodných metod a forem práce tak umožňuje těmto žákům najít cestu, která je dostane na nejvyšší možnou úroveň na základě jejich individuálních možností a schopností. Umožňuje rychle reagovat na změny a pokrok žáků. Z hlediska inkluzivního vzdělávání tak dochází k uspořádání prostředí, které je podnětné pro žáky i učitele a vede ke vzájemné akceptaci a kooperaci. Odlišnosti žáků v tomto prostředí nejsou chápány jako problém, ale jako příležitost k rozvíjení vzájemného respektu a empatií všech zúčastněných. IVP se tak stává jedním z nejdůležitějších podpůrných opatření v inkluzivním vzdělávání.

4 ZKUŠENOSTI S VYUŽÍVÁNÍM IVP V ZAHRANIČÍ

Ve vyspělých zemích světa, především v zemích západní a severní Evropy, má integrace a inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami poměrně dlouhou tradici. Přístup k nim je velice různorodý. I zde se však objevují výrazné tendence ve prospěch inkluzivního vzdělávání.

V první řadě je nutné konstatovat, že existují země, ve kterých je patrná velmi vysoká snaha o začlenění téměř všech žáků do běžných škol. Tato snaha je podporována ze strany státu a základní školy tak mohou nabízet široké spektrum služeb pro tyto žáky. Jedná se např. o Itálii, Španělsko, Portugalsko, Švédsko, Norsko, Island, Řecko atd. Blíže jsou hlavní zástupci této skupiny zemí popsáni v následující části práce. (Special Education across Europe in 2003: Trends in provision in 18 European countries, online, cit. 2016-09-16)

- V Řecku je např. výuka organizována speciálními pedagogy ve speciálních třídách, a to v běžných základních školách. Hlavním nástrojem k úspěšnému začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd jsou právě IVP, které mají stanoveny krátkodobé a dlouhodobé cíle. To, že jsou umístěny běžné a speciální školy v jedné budově, umožňuje provádět částečnou inkluzi.
- V Itálii jsou žáci začleňováni do běžných škol, díky čemuž jsou sníženy počty žáků ve třídě. Důležitým kritériem při zařazení těchto žáků do tříd je však rozumová schopnost, nikterak věk žáků. Prvořadým nástrojem v rámci začleňování žáků je IVP. Každý takovýto plán škola projednává s poradním sborem, s místními orgány i s orgány zdravotní péče.
- V Norsku do devadesátých let minulého století existovaly speciální školy a běžné školy. Postupně však začala plná inkluze postižených žáků. Žáci mají právo na výuku v běžných školách či mimo ně. Vláda se snaží začleňovat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol, v souladu s participací a decentralizací.

Dalším typem zemí jsou ty, které používají různé přístupy pro začlenění svých žáků se speciálními potřebami do výchovně vzdělávací oblasti. Nabízejí tedy celou řadu služeb, do kterých náleží jak běžné školy, tak speciální školy. Do těchto zemí náleží např.

Rakousko, Finsko, Velká Británie, Irsko, Francie atd. (Special Education across Europe in 2003: Trends in provision in 18 European countries, online, cit. 2016-09-16)

- V Rakousku je speciální vzdělávání realizováno v rozsahu shodném s kurikulem základních škol hlavního vzdělávacího proudu. Proto v zemi funguje velké množství speciálních škol, které reflektují na potřeby jednoho typu postižení. Počet žáků v těchto školách je menší než v běžných školách. Pedagogové mají speciální vzdělání. Rodiče mají právo zvolit si způsob vzdělávání svých dětí. Bylo by mylné se však domnívat, že zde neprobíhá žádná inkluze žáků se speciálními potřebami. Existuje zde inkluze, její realizace se však liší podle jednotlivých správních celků. V nich se poté liší podle infrastruktury a postojů kompetentních činitelů.
- Ve Velké Británii existují jak speciální, tak běžné školy. Žáci se speciálními potřebami navštěvují základní školy běžného typu, pokud je škola schopna při efektivním využívání finančních prostředků poskytnout žákovi příslušnou speciálně pedagogickou péči. V případě neúspěšného zařazení do hlavního proudu vzdělávání následuje zařazení do speciální školy.

Třetí skupinu zemí tvoří ty, ve kterých fungují odlišné vzdělávací systémy. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvují speciální školy nebo speciální třídy, běžní žáci navštěvují běžné školy. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se většinou nevzdělávají podle standardních osnov běžných žáků. Toto vzdělávání je patrné např. ve Švýcarsku či Belgii. (Special Education across Europe in 2003: Trends in provision in 18 European countries, online, cit. 2016-09-16)

5 PŘÍPADOVÉ STUDIE ŽÁKŮ NA 1. STUPNI ZŠ

5.1 Cíl a metody šetření

Hlavním cílem této části práce bylo zjistit obeznámenost pedagogů, kteří se v praxi podílejí na přípravě IVP, se změnami předpisů včetně nového formátu IVP a jejich první praktické zkušenosti s tímto formátem. Dále byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- identifikovat problémy, které přinášely IVP zpracované podle pokynů MŠMT platných do 1. 9. 2016,
- zjistit rozsah znalostí podpůrných opatření a popsat dosavadní zkušenosti pedagogů s novým formátem IVP,
- formulovat předpokládaná rizika v plánování a realizaci podpůrných opatření,
- vyhodnotit přínos nového formátu IVP pro učitele a poradenské pracovníky.

Při šetření byly použity tyto metody kvalitativního výzkumu:

- studium legislativních dokumentů,
- analýza zpráv z pedagogicko-psychologické poradny a dokumentace školy,
- řízený rozhovor s žákem, pozorování,
- rozhovor s pedagogy školy a pracovníky pedagogicko-psychologické poradny,
- analýza již zpracovaných IVP,
- případová studie,
- výzkumné šetření /sonda/.

5.2 Charakteristika zařízení, kde bylo šetření prováděno

Za účelem šetření byla vybrána běžná základní škola (ZŠ), která se nachází v menší obci ve Středočeském kraji. Tato škola se, z hlediska počtu žáků, řadí mezi středně velké venkovské školy. Budova se nachází přibližně uprostřed obce. V letošním školním roce (2016/2017) má škola 225 žáků v sedmi třídách prvního stupně a čtyřech třídách druhého stupně. Z tohoto počtu přibližně polovina žáků dojíždí z okolních vesnic.

Areál školy tvoří hlavní budova, tělocvična, školní zahrada se skleníky a školní hřiště. Výuka probíhá v jedenácti kmenových třídách, třech odborných učebnách (chemie, přírodopis, jazyková učebna), dvou počítačových učebnách, v tělocvičně, gymnastickém sálku, ve školní dílně, ve cvičné kuchyni, na školním hřišti, ve venkovní učebně a na školním pozemku. Čtyři učebny jsou vybaveny interaktivní tabulí. Učitelům i žákům je k dispozici školní knihovna. Na hodiny tělesné výchovy je využíván i sportovní areál TJ.

Součástí školy je školní klub a školní družina, která se nachází v samostatném objektu se třemi třídami, místností pro zájmovou a odpočinkovou činnost a velkou zahradou.

Školní jídelna je samostatný právní subjekt.

V pedagogickém sboru v současné době působí sedmáct pedagogů, tři asistentky pedagoga a tři vychovatelky ve školní družině a školním klubu. Ve škole pracuje také školní metodik prevence a výchovný poradce.

Prostředí školy je příjemné, chodby i třídy jsou pěkně, účelně upraveny a jsou v nich i koutky určené pro oddech a relaxaci žáků. Vztahy mezi učiteli a žáky jsou na první pohled přátelské, je vidět, že se učitelé snaží žákům porozumět.

Výhodou je nižší počet žáků ve třídách, a tím větší možnost individuálního přístupu a větší možnost péče o žáky s poruchami učení a o žáky nadané.

V letošním školním roce je ve škole vzděláváno podle individuálního vzdělávacího plánu deset žáků. Jde o žáky na prvním i druhém stupni. Důvodů k této formě vzdělávání je více, než bývalo v letech minulých. Nejčastěji se stále jedná o specifické poruchy učení (polovina žáků), dále jde o vývojovou poruchu chování, stav po cévní mozkové příhodě, narušenou komunikační schopnost, syndrom ADHD (syndrom deficitu pozornosti spojený s hyperaktivitou) a atypickou a smíšenou vývojovou dysfázií.

5.3 Konkrétní případové studie žáků

Za účelem šetření byli vybráni tři žáci z prvního stupně ZŠ. První dva žáci mají zpracován IVP podle pokynů MŠMT platných do 1. 9. 2016. Třetí žák již nově, podle

vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (od 1. 9. 2016).

V případových studiích je zahrnuta osobní, rodinná a školní anamnéza, informace získané z rozhovoru s žáky, jejich rodiči, pedagogickými pracovníky a ze zpráv z PPP a SPC.

5.3.1 Žákyně prvního ročníku (narozena 2009)

Rodinná anamnéza

Otec i matka jsou zdraví, jsou nesezdaní, sourozence nemá, rodina bydlí v rodinném domku, rodinné prostředí je velmi dobré a nekonfliktní, rodiče s děvčetem pravidelně opakují a procvičují učivo, se školou úzce spolupracuje pouze matka.

Osobní anamnéza

Narozena roku 2009, porodní váha 3 900 g, porodní míra 50 cm, dítě z první gravidity, narozena v termínu, porod bez komplikací.

Předškolní období

Před nástupem do mateřské školy (MŠ) bylo provedeno psychologické vyšetření a na základě zjištěných skutečností (opožděný vývoj řeči, v chování projevy hyperaktivity a zkrácená pozornost – ADHD) bylo doporučeno zařazení do systému speciálního školství. O rok později byl u dívky v APLA Praha diagnostikován atypický autismus (středně až vysoce funkční) a vývojová porucha řeči (dysfázie) smíšeného typu, nerovnoměrný kognitivní vývoj ve prospěch složky vizuálně logické, vývojová porucha motorických funkcí.

Před nástupem do školy bylo provedeno psychologické vyšetření, zaměřené na posouzení školní zralosti. Vyšetření potvrdilo časté kolísání pozornosti, které by spolu s nižším slovním porozuměním mohlo negativně ovlivnit školní výsledky při nástupu do 1. třídy. Bylo tedy konstatováno, že dívka není zralá pro vstup do ZŠ a byl doporučen odklad povinné školní docházky. Dívka tedy pokračovala v docházce do třídy s logopedickým zaměřením. Na začátku školního roku byla více plačtivá, ale po adaptaci se situace zlepšila. Do řízených činností se zapojovala bez problémů, na pokyny učitelky reagovala, dobře spolupracovala. Co se týkalo pohybového vývoje, jemná motorika byla dobře rozvinutá. V průběhu jednotlivých činností docházelo k nápadnému kolísání koncentrace pozornosti – „vypíná“, „zadívává se“, nereagovala na dění kolem sebe,

reagovala se zpožděním. S vrstevníky komunikovala, oční kontakt byl sporadický, chyběla jí empatie, v zátěžových situacích přetrvávala plačtivost.

Největším handicapem dívky bylo výrazné oslabení v oblasti řeči. IVP byl zaměřen zejména na rozvoj řeči a také na rozvoj sociálních vztahů a komunikace. Průběžně byl hodnocen, konzultován s rodiči a podle potřeby upravován.

V dalším roce bylo před nástupem do ZŠ v pedagogicko-psychologické poradně opakovaně provedeno psychologické vyšetření.

Závěr vyšetření: Atypický autismus, vývojová porucha řeči (dysfázie), vývojová porucha motorických funkcí. Jedná se o žáka se zdravotním postižením, a to s více vadami. Oslabení CNS – snížená frustrační tolerance, emoční labilita a pohotovost k emočním rozladám při pocitu neúspěchu.

Na jeho základě bylo doporučeno zařazení žákyně do běžné ZŠ, výuka dle IVP a zajištění péče asistenta pedagoga v rozsahu 15 hodin týdně.

Školní anamnéza

Dívka nastoupila do první třídy ZŠ, po odkladu školní docházky, v září 2016. Do školy nastoupila s nejistotou a obavami, které se ale již po prvním dni zmírnily. Následující dny byly provázeny zvědavostí a těšením se na získávání nových poznatků, seznamování se s novými spolužáky, a hlavně na kreslení, které je na počátku školního roku v první třídě zapojováno do činností nejvíce. Sociální i verbální kontakt navazuje bez problémů, má milé a slušné vystupování, je radostně laděná, spontánní. Ochotně odpovídá na otázky, sama naváže hovor, zeptá se, dobře a ochotně spolupracuje, je snaživá, dobře motivovaná, zaměřená na výkon, chce uspět a z úspěchu se spontánně raduje. Respektuje pokyny, ale pokynům a otázkám ne vždy dobře rozumí. Pracovní tempo je mnohdy překotné, je potřeba dívku v tomto směru zklidňovat. Při klidném, citlivém a povzbuzujícím přístupu zvládá změny činností dobře. Je snadněji unavitelná. Pokud se jí nedaří zadaný úkol vyřešit, dostává se do tenze, zakrývá si obličej rukama a pláče. Emoční rozladění trvá pak delší dobu, potřebuje čas na zklidnění, pokud možno odvést pozornost od toho, co jí nešlo, nabídnout činnost, která jí jde (např. něco nakreslit) a teprve poté se k úkolu vrátit, ale s dopomocí. Na dobré úrovni je zaměřená na detail (postřehování chybějících detailů v rámci celku a odlišování podstatných detailů od nepodstatných).

Zlepšení nastalo v analyticko-syntetických neverbálních procesech (schopnost složit celek z jednotlivých částí) a v práci se znaky, vyžadující rozvinutou grafomotoriku, dobrou koncentraci pozornosti a dobrou a rychlou koordinaci oka a ruky. Posun nastal i v sociální oblasti. Dívka se již nesoustředí pouze na svou činnost, ale začíná pomáhat spolužačce, se kterou sedí v jedné lavici.

Osobnostní vlastnosti

Netrpělivá, aktivní, spíše samotářská, přátelská, ale kontakty s lidmi navazuje jen zřídka (oční kontakt je sporadický), přecitlivělá a emočně labilní (při změnách zaběhnutého režimu), nevyžaduje žádné rituály, změnám se dokáže dobře přizpůsobit.

Zájmy

Ráda kreslí (velmi pěkně), tvoří a dívá se na pohádky. Hraje si s panenkami, ale spíše jim dává úkoly, jinak hru dále nerozvine.

Chování vůči spolužákům a učitelům

S vrstevníky komunikuje, osloví je, zajímá se o to, co dělají, postupně začíná sama od sebe pomáhat v situacích, kdy si spolužák neví rady.

S učiteli komunikuje, ale až po určité adaptační době. Pokud je s dospělým v pravidelném kontaktu, stává se komunikace bezproblémovou, spontánní a velmi vřelou.

Shrnutí

Dívence je potřeba zajistit přesná a jasná pravidla, zajistit předvídatelnosti (neznámé či nečekané události ji mohou stresovat, což vede k úzkosti). Je nutno vysvětlovat sociálně komunikační pravidla a situace, ve vyšší míře pomoci v situacích, které vyžadují praktický úsudek (např. zeptat se, pokud neporozumí instrukci). Pokud je nutné něco změnit, je potřeba jasně a logicky vysvětlit, proč ke změně dochází, změnu podpořit vizualizovanou informací. Dávat krátké a jednoznačné pokyny a otázky, vyhnout se časově limitovaným úkolům, rytmizovat zátěž, usměrňovat a aktivizovat pozornost (oslovením, dotykem...), využívat názorné pomůcky a učivo častěji opakovat. V oblasti grafomotoriky se zaměřit na korekci úchopu a uvolňovací cviky ruky. Pod vedením klinického logopeda trénovat správnou výslovnost hlásek a artikulační obratnost mluvidel, povídáním nad obrázky rozvíjet a rozšiřovat slovní zásobu a vyjadřovací schopnosti.

Velmi důležitá je také úzká spolupráce s rodiči (informovat se o případných obtížích, kontrola plnění IVP), pravidelná a pečlivá příprava na vyučování a důsledné vedení a kontrola komunikačního sešitu.

Dívence byl na základě odborných vyšetření vypracován IVP a zajištěna péče asistenta pedagoga v rozsahu 15 hodin týdně. (příloha C)

5.3.2 Žák čtvrtého ročníku (narozen 2007)

Rodinná anamnéza

Rodiče rozvedeni, chlapec je v péči matky, kontakty s otcem jsou zachovány formou víkendů jednou za čtrnáct dní a prázdnin. Vztahy rodičů jsou problémové, ale snaží se je řešit. Dohled orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Matka – zdráva, v rodině nejsou známy žádné patologické jevy, vzdělání střední odborné.

Otec – zdrav, v rodině nejsou známy žádné patologické jevy, vzdělání středoškolské, nyní studuje VŠ.

Sourozenci – tři bratři, dva starší ze strany otce, jeden mladší ze strany matky, všichni jsou zdraví.

Matka se znovu provdala, otec žije sám. V domácnosti žije ještě babička a dědeček (rodiče náhradního otce). S náhradním otcem chlapec vychází dobře, říká mu „strejdo“.

Sociální zázemí je dobré, příprava na vyučování odpovídající chlapcovým schopnostem a možnostem. Chlapec chodí do školy upravený, každý den má čisté oblečení, nosí bohaté svačiny.

Osobní anamnéza

Narozen roku 2007, porodní váha 4 500 g, porodní míra 55 cm, dítě z první rizikové gravidity, narozen jeden týden po termínu, po porodu byl křísen (pupečník kolem krku), zaznamenáno krvácení do pravé nadledviny (sledován do jednoho roku), dále bez problémů.

Předškolní období

Do MŠ nastoupil ve 2,5 letech – bez adaptačních potíží, hodnocen jako neklidný a hyperaktivní.

Školní anamnéza

Do ZŠ nastoupil chlapec v řádném termínu. Již v první třídě byly s chlapcem problémy jak v oblasti učení, tak v oblasti chování. V prvním pololetí se chlapec jevil jako nejistý s nezájmem o učení a s problémy v chování (neklid, nesoustředěnost, impulzivita...). V pololetí mu byla udělena třídní důtka za rušivé chování (snadno ovlivnitelný dominantnějším chlapcem – naváděn k agresi, ničení věcí, projevy charakteru šikany). Ve druhém pololetí nastala postupná změna v učení (začal se o učení zajímat), ale doba soustředěnosti byla velmi krátká (únikové tendence, rušivé chování). Na konci školního roku byl vyšetřen v PPP. Závěr – ADHD, kognitivní schopnosti v pásmu širšího průměru, dohled nad přípravami nezbytný.

Na začátku druhé třídy se chování hodně zhoršilo. Chlapec se začal více zajímat o učení, ale doba soustředěnosti a pozornosti byla stále velmi krátká a poté nastávalo nepřiměřené chování (vydával různé zvuky, dělal gesta, válel se po zemi, kopal nohama, mával rukama, bouchal sebou o nábytek). O co více se soustředil, o to více byla nepřiměřená reakce chování. Po vyučování při odchodu do školní družiny úmyslně narážel do popelnic, do stromů, skákal proti zdi. Chlapec vyžadoval individuální přístup (potřeboval pomoci, povzbudit, byl nejistý). Když se mu něco nevedlo, zlobil se sám na sebe, s tendencemi si ubližovat jak ústně, tak fyzicky (bouchal se do ruky, do nohou). Dětským psychiatrem byla s rodiči projednána problematika dítěte, možnosti terapie, farmakoterapie, výchovné vedení, vhodné nasazení stimulancií – Ritalin, integrace chlapce v rámci IVP. Medikace zatím po dohodě s rodiči nebyla nasazena (rodiče si chtěli nejprve zjistit další informace o léku). Klinickým psychologem bylo rodičům doporučeno, aby se dohodli o častějším kontaktu syna s otcem a aby jejich dohody probíhaly bez provokativních projevů. Během školního roku nastalo mírné zklidnění situace. Chlapec byl méně impulzivní, zdál se vyrovnanější. Podle třídní učitelky to bylo pravděpodobně způsobeno klidnou a přátelskou atmosférou, dobrým kolektivem a tzv. zajetými kolejiemi, kde si byl chlapec jistý. Při vyšetření v PPP na konci školního roku bylo rodičům doporučeno, aby v případě přetrvávajících obtíží v oblasti sociálních dovedností kontaktovali SVP (středisko výchovné péče). Vzhledem k lékařsky diagnostikovanému syndromu ADHD bylo škole doporučeno vést chlapce jako individuálně integrovaného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, s výukou podle IVP a zřízení funkce asistenta pedagoga jako efektivní podpůrné opatření.

Po nástupu do třetí třídy přetrvávaly u chlapce poruchy v chování (válel se po zemi, vydával různé zvuky, choval se neadekvátně svému věku). Důvodem byl, podle třídní učitelky, pravděpodobně opětovný návrat do pravidelnosti související se školní docházkou a povinnosti, které s sebou docházka do školy přináší. Učivo zatím zvládal (opakování z druhého ročníku), ale s přibývajícím zátěží nastupovaly u chlapce nesoustředěnost, nepozornost, neklid, zpomalovalo se tempo a projevoval se psychomotorický neklid (žmoulal si tričko, tahal se za kůži na ruku, válel se po lavici).

Proti předchozímu školnímu roku nebyla shledána žádná výrazná změna k horšímu, ale ani k lepšímu (stále přetrvávala impulzivita). Třídní učitelka projevila obavu, že s přibývajícím nároky se situace bude neustále jenom zhoršovat. Na počátku školního roku proběhly opětovně konzultace mezi speciálním pedagogem, chlapcovou matkou a třídní učitelkou ohledně žádosti o zřízení funkce asistenta pedagoga. Tento byl nakonec chlapci od listopadu přiřazen v rozsahu 11 hodin týdně. Během školního roku bylo provedeno vyšetření chlapce na dětské psychiatrii a rodičům bylo opětovně doporučeno nasazení medikace stimulancií k ovlivnění symptomu ADHD – Ritalin a byla doporučena podpora asistenta pedagoga i pro příští školní rok.

V současné době chodí chlapec do čtvrté třídy. Podle třídní učitelky se jeví jako klidnější a vyrovnanější, což je zřejmě způsobeno medikací Ritalinem, který je mu podáván ráno. Do té doby bylo jeho chování neúnosné (výkyvy nálad, emocí), docházelo k náhlým prudkým reakcím a nečekaným změnám (bouchal sebou o zem, o zeď, o strom, o popelnici, vydával zvuky, skřeky, objevovaly se tiky, záškuby, trhání hlavou...).

Závěr z vyšetření: syndrom ADHD, pomalejší tempo čtení, grafomotorické obtíže. Celkový výkon v testu rozumových schopností v pásmu širšího průměru s lepším výkonem v oblasti verbální (dolní průměr) než v oblasti názorové (širší průměr).

Osobnostní vlastnosti

Upřímný, vnímavý, citlivý a vděčný za vše, motivovatelný pochvalou.

Zájmy

Rád si hraje s kostkami, s legem a rád běhá venku.

Chování vůči spolužákům a učitelům

S vrstevníky komunikuje bez problémů, spolupracuje, nechá si pomoci a poradit. Sám také, a to velmi ochotně, nabízí půjčení svých věcí. Spolužáky ve třídě je akceptován, zvykli si na jeho chování, umí ho napomenout, ale i pochválit a vyzdvihnout jeho lepší stránky. Na jejich hodnocení chlapec hodně dá a snaží se podle toho chovat.

Se známými učiteli komunikuje také bez problémů, je vstřícný a sdílný. V komunikaci s méně známými je patrná mírná obava, ale kontakt navazuje celkem snadno.

Shrnutí

Chlapci je důležité poskytovat klidné, trpělivé, laskavé a důsledné jednání. Rozvíjet správné pracovní návyky a posilovat žádoucí způsoby chování při respektování doporučení pro práci se žáky s poruchami chování. Respektovat obtíže s koncentrací pozornosti, vzhledem ke grafomotorickým obtížím zadávat kratší rozsah písemných úkolů, dozkoušet ústně, před psaním zadat cvičení na uvolnění ruky, písemný projev hodnotit tolerantně. Důležitý je i nadále jednotný přístup v rámci rodiny a školy, i v rámci rodiny jako celku (otec – matka), s častějšími konzultacemi vhodných postupů.

Na základě zjištěných potíží a vyšetření v PPP byl chlapci vypracován IVP a zajištěna péče asistenta pedagoga v rozsahu 11 hodin týdně. (příloha D)

5.3.3 Žák čtvrtého ročníku (narozen 2006)

Rodinná anamnéza

Otec i matka jsou zdraví, oba mají středoškolské vzdělání. Chlapec má staršího bratra, který studuje na gymnáziu, věnuje se hlavně sportu a nemá žádné zdravotní potíže. Rodina bydlí v rodinném domku. Rodinné prostředí je velmi dobré a podnětné, rodiče s chlapcem pravidelně opakují a procvičují učivo, se školou úzce spolupracují. Životní úroveň rodiny je dobrá.

Osobní anamnéza

Narozen roku 2006, porodní váha 2 500 g, porodní míra 45 cm, narozen předčasně, porod bez komplikací.

Školní anamnéza

Chlapec je klientem SPC. Z vyšetření vyplývá, že jeho výkon ve standardizovaných subtestech je ovlivněn rozložením kognitivního profilu i mimointelektovými faktory. Celková úroveň rozumových schopností neodpovídá zcela věku, prezentuje se v pásmu podprůměru. Zároveň jsou v percepci patrné výrazné specifické rysy. U chlapce byl realizován odklad školní docházky.

Od počátku školní docházky měl obtíže v osvojování si základního učiva v českém jazyce – čtení, psaní. Byla mu diagnostikována porucha učení. Dosud byl vzděláván formou individuální integrace, s individuálním přístupem a s uplatňováním podpůrných opatření, která byla pro chlapce přínosná – posilování sebedůvěry, používání názorných pomůcek, pracovních listů, více času na splnění úkolu, přiměřená redukce úkolů, postupné zvyšování náročnosti zadávaných úkolů, preferování ústního zkoušení, respektování pracovního tempa, podpora sebehodnocení ve všech předmětech.

V letošním školním roce 2016/2017 je chlapec žákem čtvrtého ročníku na ZŠ se sportovním zaměřením. Zná své základní údaje a historii, dobře se orientuje v neznámém prostředí. Při řízené činnosti úlohy neodbývá, velmi se snaží, má zájem o podstatu a správnost, vymyslí vždy alespoň nějaké řešení. Potřebuje ale více času na řešení úkolů, dlouze váhá a přemýšlí nad formulací myšlenky. Podrobí se řízené činnosti, je velmi snaživý, ale předem se obává neúspěchu. Pracovní tempo v problémových oblastech je pomalé. Na velmi dobré úrovni jsou komunikativní dovednosti, krátkodobá sluchová a zraková paměť. Potíže má při rozlišování jednotlivých částí celku, jejich skládání a s manipulací s nimi v prostoru podle zrakového vzoru. Snadno chybuje v detailech. Disproporce jsou patrné i v kresbě postavy. Problémy má ve čtení – pomalé tempo, neplynulé se zárazy, špatná větná intonace, vynechávání hlásek, záměna samohlásek i celých slov, malé porozumění čtenému textu. Obtíže se projevují i v písemném projevu. Písmo je veliké, kolísavého sklonu i velikosti, zaměňuje a vynechává písmena i diakritická znaménka, spojuje slova ve větě. V matematice přetrvávají potíže v pamětném násobení a dělení a v postupu při písemném odečítání.

Pro přetrvávající potíže ve škole, zejména při psaní a při hlasitém čtení, a také opětovné psychosomatické potíže, které pramení z obavy dalšího školního neúspěchu v problémových oblastech výuky ve škole, bylo provedeno kontrolní vyšetření v SPC, jehož je chlapec klientem.

Závěr z vyšetření: Intelektový výkon se nachází v pásmu podprůměru v obou složkách. Velké potíže přetrvávají ve sluchové analýze a syntéze slov, ve zrakové percepci – vyhledávání a rozlišování drobných rozdílů a reverzních tvarů, ve fonematické diferenciaci (nerozlišuje sluchem podobně znějící hlásky a skupiny di/dy, ti/ty, ni/ny), v hlasitém čtení s porozuměním a v psaní podle diktátu i přepisu.

Osobnostní vlastnosti

Hovorný, usměvavý, upřímný, vnímavý, citlivý a ochotně pomáhá.

Zájmy

Rád sportuje, zajímá se o přírodu – vyhledává si zajímavosti v encyklopediích i na internetu. Ve škole ho nejvíce baví tělocvik a přírodověda.

Chování vůči spolužákům a učitelům

S vrstevníky komunikuje bez problémů a umí být ke druhému pozorný. Spolužáky ve třídě je velmi oblíbený a vyhledávaný. Dokáže děti velmi pěkně a přirozeně organizovat.

Se známými učiteli komunikuje bez problémů, je vstřícný a sdílný. Kontakt s méně známými navazuje ochotně, ale velmi nejistě.

Shrnutí

Chlapci je potřeba nadále poskytovat individuální přístup, nastavit dílčí cíle tak, aby mohl prožívat úspěch, upravit nároky na zapojení se do školní práce a postupně zvyšovat náročnost úkolů. Zadávat jasné a stručné pokyny a ověřovat si pochopení zadaného úkolu. Preferovat ústní zkoušení, omezit časově limitované úkoly, respektovat pomocné kroky při vypracovávání úkolů a prodloužit čas na dokončení a kontrolu práce. Pro lepší soustředění posilovat motivaci k učení a sebedůvěru. Důležitá je úzká a pravidelná spolupráce s rodiči a kontrola, vyhodnocování a úprava zpracovaného IVP.

Dle závěrů z posledního vyšetření v SPC se jedná o chlapce se speciálními vzdělávacími potřebami, s potřebou podpůrných opatření 3. stupně pro poruchy učení, která jsou definována v jeho IVP. (příloha E)

6 PROBLEMATIKA IVP

Osloveno bylo sedm kolegů, učitelů 1. stupně, s dlouholetou praxí. Měli odpovědět na jedinou otázku: Jaké jsou vaše zkušenosti s tvorbou IVP a prací s nimi? Z následných rozhovorů a diskuze vyplývá, že se jejich odpovědi vesměs shodují s poznatky popisovanými v odborné literatuře.

6.1 Názory pedagogických pracovníků na starý formát IVP

Velkým problémem ještě před samotným vypracováním IVP byly dlouhé čekací doby na vyšetření v poradenských zařízeních. Zprávy z poradenského zařízení, které měly sloužit jako podklady pro vytvoření IVP, pak přicházely na předtištěných formulářích. (přílohy A, B) Tyto formuláře byly pro všechny žáky stejné a pro mnohé učitele nebyly dostatečnou pomocí pro sestavení IVP, který by byl „ušitý“ na míru konkrétního žáka. Doporučení se tedy dala použít šablonovitě pro žáky s jakýmkoliv druhem a stupněm zdravotního postižení. (přílohy C, D) Do připravených kolonek se stručně vypsala doporučení z podkladů pro vytvoření IVP, doplnily se podpisy a plán byl založen do dokumentace. Takto vypracovaný IVP byl příliš obecný, povrchní a nekonkrétní.

Chyběla oblast materiálního zabezpečení, cíl a obsah učiva, formy a metody výuky. Kontrola byla pouze formální, chybělo pravidelné vyhodnocování, doplňování a upravování plánu podle pokroků, které žák učinil a kam se ve svém vývoji posunul nebo v jaké oblasti by bylo potřeba s žákem více pracovat. S žákem často individuálně pracoval nejvíce třídní učitel. Stávalo se, že ne všichni vyučující dodržovali individuální přístup jednotným způsobem a v požadovaném rozsahu. Rodiče předložený IVP podepsali bez hlubšího zájmu o spolupráci při jeho vypracování, pravidelnou kontrolu a průběžné vyhodnocování. Některým rodičům stačilo vědomí, že jejich dítě má IVP vypracovaný, a tím pádem veškeré problémy jejich dítěte budou akceptovány bez ohledu na pravé důvody, které k jeho vypracování vedly.

Takto zpracovaný IVP nebyl živým dokumentem, ale stával se pouhou formalitou a neplnil funkci, pro kterou byl vypracován. Kvalitní pedagogové pracovali s žákem individuálně i bez IVP a jeho sepsání bylo pro ně jen zbytečnou zátěží.

S novým formátem IVP dosud nikdo z oslovených učitelů nepracoval.

6.2 Názory pracovníků PPP na starý a nový formát IVP

Informace byly zjišťovány formou rozhovorů s pracovníky spádové PPP. Pro názornost je uveden jeden z nich. Na otázky odpovídala zkušená pracovnice PPP, speciální pedagožka.

1. Otázka: Vyšetřovali jste již děti podle nových pravidel souvisejících s inkluzivním vzděláváním a novým formátem IVP?

Odpověď: Ano. Jsme však schopni vyšetřit maximálně 3-4 klienty denně. Vyšetření jednoho dítěte a vyhotovení potřebné dokumentace zabere nejméně 2 hodiny.

2. Otázka: V čem spočívá podle vás největší rozdíl mezi starým a novým formátem IVP?

Odpověď: Vyšetření je daleko podrobnější a přesnější. Nehodnotí dítě podle postižení, ale podle stupně požadované podpory. Také zpracování zprávy a vyhotovení podkladů k vytvoření IVP je časově daleko náročnější. Výhodou je, že se IVP dá kdykoliv doplňovat, vyhodnocovat a měnit podle pokroků žáka.

3. Otázka: Jaký je podle vás přínos nového formátu?

Odpověď: Podle mého názoru přínosem být může, ale od jeho zavedení do praxe uběhla jen krátká doba a my nemáme zatím dostatečnou zpětnou vazbu pro objektivní zhodnocení. Hodně bude záležet na přístupu učitelů a na tom, jak se naučí využívat všech jeho možností.

4. Otázka: Jaké jsou nejčastější problémy spojené se zaváděním nového systému?

Odpověď: Jsou spíše technického rázu. Počítačový program pracuje velmi pomalu, často přestane pracovat vůbec a dojde ke ztrátě již zpracovaných dat. Také varianty problémů klientů jsou nedostačující. Problémem se zdá být i velká časová náročnost vyšetření, čas nám pak chybí pro přímou práci s žáky na školách.

Shrnutí

Poradenští pracovníci nejčastěji poukazují na problémy, které mají s dokumentací. Vyhotovení potřebné dokumentace, jako je zpracování zprávy a podkladů k vytvoření IVP, je časově daleko náročnější. Tím se bohužel zkracuje čas, potřebný na vlastní práci s klienty a přímou práci s žáky na školách. (viz otázky č. 1, 2 a 4) Také varianty problémů klientů jsou nedostačující. (viz otázka č. 4) Další často zmiňovaný problém je technického rázu. Jde o to, že počítačový program pracuje velmi pomalu, často přestává pracovat a dochází ke ztrátě již zpracovaných dat. (viz otázka č. 4)

Z rozhovorů dále vyplývá, že poradenští pracovníci již klienty podle nových pravidel souvisejících s inkluzivním vzděláváním a novým formátem IVP vyšetřovali (viz otázka č. 1) a toto vyšetření je daleko podrobnější a přesnější. Nehodnotí totiž klienta podle postižení, ale podle stupně požadované podpory. (viz otázka č. 2) Výhodu IVP spatřují v tom, že se dá kdykoliv doplňovat, vyhodnocovat a měnit podle pokroků žáka. (viz otázka č. 2) Jaký přínos má nový formát IVP, nemohou zatím poradenští pracovníci objektivně posoudit, protože od jeho zavedení do praxe uběhla krátká doba a nemají tedy zatím dostatečnou zpětnou vazbu. Záleží také na přístupu učitelů a na tom, jak se naučí využívat všech jeho možností. (viz otázka č. 3)

7 NÁZORY PEDAGOGŮ NA NOVÝ FORMÁT IVP

Jaké názory mají pracovníci ve školství na změny, které přináší vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (od 1. 9. 2016), bylo zjišťováno pomocí dotazníku, rozeslaného pedagogům do několika ZŠ ve Středočeském kraji.

7.1 Výzkumné šetření (sonda)

K dotazníkovému šetření bylo vybráno 40 pedagogů z osmi náhodně vybraných běžných ZŠ ve Středočeském kraji v období září 2016 – prosinec 2016. Jednalo se o 4 menší venkovské školy a o 4 větší školy městské. Z celkového počtu 40 vybraných pedagogů jich odpovědělo 32, žádný dotazník nebyl pro neúplnost vyřazen, každý z odpovídajících pedagogů odpověděl na všechny položené otázky.

Příklady vyplněných dotazníků jsou uvedeny v příloze F.

1) Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?

První otázka byla zaměřena na to, zda školští pracovníci výše zmiňovanou vyhlášku znají.

Tabulka 1: Znalost tzv. inkluzivní vyhlášky

Odpověď	Počet odpovídajících	Vyjádřeno v %
Ano	18	56,25
Částečně	8	25
Ne	6	18,75
Celkem	32	100

Zdroj: Autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Z tabulky vyplývá, že vyhlášku zná 56,25 % pedagogů, 25 % ji zná alespoň částečně a 18,75 % ji nezná.

Důvody neznalosti vyhlášky mohou být způsobeny tím, že pedagogové mají ve svých třídách žáky, kteří byli v poradenských zařízeních vyšetřeni do 1. 9. 2016 a platnost

posudků stále trvá. V případě, kdy budou řešit potřebu odeslat žáka do poradenského zařízení, si vyhlášku prostudují.

2) Kdo vás s ní seznámil?

Druhá otázka měla zjistit, jakým způsobem jsou pedagogové o důležitých změnách informováni.

Tabulka 2: Seznámení s inkluzivní vyhláškou

Odpověď	Počet odpovídajících	Vyjádřeno v %
Školení	9	28,125
Výchovný poradce	0	0
Jiná možnost	23	71,875
Celkem	32	100

Zdroj: Autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Z tabulky je patrné, že převážná většina, téměř 72 % pedagogů, byla s vyhláškou seznámena jinou formou než školením nebo výchovným poradcem.

Jako jiné možnosti, jak je doloženo v příloze F, uvádějí oslovení pedagogové: samostudium, poradenské pracovníky, webové stránky MŠMT, internet a média.

Důvodem tohoto získávání informací může být dostupnost, aktuálnost, možnost získat pohled veřejnosti na zaváděná opatření a také možnost v klidu si informace prostudovat a utřídit. Nejde však o informace systematické.

3) Víte, co jsou podpůrná opatření?

Třetí otázka zjišťovala znalost zákonem zaváděného pojmu podpůrná opatření.

Tabulka 3: Znalost podpůrných opatření

Odpověď	Počet odpovídajících	Vyjádřeno v %
Ano	20	62,5
Částečně	9	28,125
Ne	3	9,375
Celkem	32	100

Zdroj: Autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Zjištěné informace dokazují, že téměř 63 % pedagogů ví, co jsou podpůrná opatření, 28 % ví alespoň částečně a „pouze“ 9 % pedagogů neví, co jsou podpůrná opatření.

Jako podpůrná opatření uvádějí pedagogové nejčastěji IVP, asistenta pedagoga, úpravu obsahu vzdělávání, úpravy metod a forem práce, speciální učebnice a pomůcky. Další zmiňovaná podpůrná opatření jsou uvedena v příloze F.

Porovnáním výsledků s první tabulkou je vidět rozpor v odpovědích, kdy 18 pedagogů z 32 odpovědělo, že tzv. inkluzivní vyhlášku nezná. Podle výsledků v této tabulce již 20 pedagogů z 32 odpovědělo, že ví, co jsou podpůrná opatření.

Důvod rozporu je pravděpodobně způsoben tím, že pedagogové v praxi podpůrná opatření běžně používají a nespojují si tedy jejich používání s novými opatřeními.

4) Tvořili jste už IVP podle nového formátu?

Čtvrtá otázka měla dát odpověď na to, jak rychle je nový formát IVP zaváděn do praxe.

Tabulka 4: Tvorba IVP podle nového formátu

Odpověď	Počet odpovídajících	Vyjádřeno v %
Ano	8	25
Ne	24	75
Celkem	32	100

Zdroj: Autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Tabulka ukazuje, že 75 % oslovených pedagogů, což je většina, IVP podle nového formátu ještě netvořilo a pouze 25 % pedagogů má již zkušenost s tvorbou IVP podle nového formátu.

Výsledky potvrzují zjištění z tabulky č. 1. Pedagogové mají ve svých třídách žáky, kteří byli v poradenských zařízeních vyšetřeni do 1. 9. 2016 a platnost posudků stále trvá.

5) Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?

Pátá otázka dotazníku měla zhodnotit přínos nového formátu IVP.

Tabulka 5: Přínos nového formátu

Odpověď	Počet odpovídajících	Vyjádřeno v %
Ano	5	15,625
Ne	5	15,625
Nevím	22	68,75
Celkem	32	100

Zdroj: Autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Téměř 69 % respondentů, což je opět většina jako v předchozí tabulce, uvádí, že zatím neví, zda nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu. Odpovědi ANO (téměř 15 %) a NE (téměř 15 %) jsou vyvážené.

Výsledky naznačují, že doba, která uplynula od zavedení vyhlášky č. 27/2016 Sb. do praxe, je příliš krátká na to, aby bylo možno objektivně posoudit přínos nového formátu IVP.

6) V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?

Šestá otázka měla zjistit, v čem spatřují učitelé potenciální rizika při zavádění nového formátu IVP do praxe.

V této otázce nebyly dány možnosti odpovědí, ale oslovení pedagogové se vyjadřovali k rizikům, která spatřují při plánování a realizaci podpůrných opatření.

Nejčastěji uváděná rizika byla: přetíženost pedagogických pracovníků (papírování na úkor práce s dětmi), časová náročnost, nedostatek kvalitních asistentů pedagoga a nedostatečná spolupráce rodičů se školou. Další spatřovaná rizika jsou uvedena v příloze F.

Rizika posuzují pedagogičtí pracovníci na základě zkušeností z dosavadní spolupráce s rodiči, poradenskými zařízeními, s asistenty pedagoga, s prací s žáky, kteří potřebují individuální přístup a s třídními kolektivy.

7.2 Závěry výzkumného šetření

Výše uvedené dotazníkové šetření a diskuze byly sondou v řadách pedagogických pracovníků, která se pokusila částečně zmapovat situaci ve školství po zavedení legislativních změn po 1. 9. 2016.

Z vyhodnocení odpovědí školských pracovníků vyplývá, že od vyhlášky č. 27/2016 Sb., platné od 1. 9. 2016, uplynula příliš krátká doba na to, aby bylo možné objektivně posoudit, jaký přínos bude mít pro všechny zúčastněné osoby. Dále je patrné, že pedagogičtí pracovníci se snaží o získávání nových informací, které jsou spojené se změnami doprovázejícími inkluzivní vzdělávání, ale vyjadřují i obavy, které vyplývají z jejich dlouholetých praktických zkušeností.

ZÁVĚR

Pojem individuální vzdělávací plán není pojmem novým. Pedagogičtí pracovníci s ním pracují již řadu let. Do nedávné doby byl však spíše formálním dokumentem a jen přílohou k žákově dokumentaci. Školští pracovníci poukazovali především na jeho povrchnost a nekonkrétnost, na chybějící oblast materiálního zajištění, často chybějící cíl a obsah učiva i stanovení forem a metod práce. Také kontrola IVP byla často jen formalitou a vyhodnocování nebylo systematické. Úpravy během školního roku se prakticky neprováděly a podíl rodičů či žáka na sestavování IVP byl jen minimální. Tyto poznatky potvrzují i individuální vzdělávací plány vytvořené podle starého formátu (přílohy C, D).

Snahou nového formátu IVP, který byl do praxe zaveden vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, je většinu těchto nedostatků odstranit. Formát umožňuje všem zúčastněným, na základě vyšetření v poradenských zařízeních (PPP a SPC) a podle jejich doporučení, vytvářet pružné a smysluplné individuální vzdělávací plány, aktivně s nimi pracovat a kdykoliv je podle potřeby upravovat. Umožňuje reflektovat změny a pokrok žáka. Je zaměřen přesně na jeho potřeby. Jedná se tedy o skutečně živý dokument, který by měl nahradit dosavadní, často jen formální IVP. Formálnost je zde nahrazena systematickou péčí o podporovaného žáka, kvalitní prací. Teoretický rámec pro tvorbu individuálního vzdělávacího plánu je jasně daný a přehledný. Je stanoven jednotný postup při jeho tvorbě a jednotlivé kroky jsou vymezeny i časově. Přehledně a jasně je zpracován systém podpůrných opatření. Možnosti nového formátu ukazuje IVP vytvořený již podle něj. (příloha E)

Z provedené sondy mezi školskými pracovníky vyplývá, že vyhlášku č. 27/2016 Sb. znají velmi dobře (56 %) nebo alespoň částečně (25 %). Nebyli o ní však nijak systematicky informováni, informace získali spíše náhodně nebo z vlastní iniciativy. Většina z oslovených (63 % dobře a 28 % částečně) ví, co jsou podpůrná opatření. Dokáží vyjmenovat řadu z nich, nejčastěji zmiňují IVP, asistenta pedagoga, speciální metody a formy práce, kompenzační pomůcky a snížení počtu žáků ve třídě. Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že řada učitelů podpůrná opatření běžně v praxi používá, aniž by si je spojovali s tímto pojmem. Individuální vzdělávací plán podle nového formátu dosud

vytvářelo pouze 25 % účastníků šetření. Je to způsobeno pravděpodobně tím, že na školách dobíhají IVP tvořené podle staršího formátu, jejichž platnost byla dvouletá. Všichni dotazovaní se shodují na tom, že od 1. 9. 2016 uplynula příliš krátká doba na to, aby mohli objektivně zhodnotit výhody či nevýhody nového formátu. Ze stejného důvodu je pro ně obtížné zhodnotit i jeho přínos. 15 % zúčastněných uvedlo, že nový formát přínosem bude, stejný počet se domnívá, že nebude. Většina (téměř 70 %) zatím otázku přínosu nového formátu nedokáže posoudit, protože nemá dostatečnou zpětnou vazbu. Domnívají se však, že by přínosem být mohl, ale je potřeba delší čas na to, aby se s ním naučili aktivně pracovat.

Učitelé i pracovníci poradenských zařízení se shodují v tom, že předpokládaným rizikem při tvorbě nově pojatých individuálních vzdělávacích plánů může být velká časová náročnost při jejich zpracování, přetíženost poradenských zařízení, problémy s čerpáním finančních prostředků pro realizaci podpůrných opatření, malé množství kvalitních asistentů pedagoga, problematická spolupráce s rodiči či větší počet podporovaných žáků ve třídě. Rizika hodnotí většinou podle svých dosavadních zkušeností. Potenciálním rizikem může být i stárnutí pedagogických sborů. Učitelé, kteří ve školství pracují mnoho let, se již pomaleji a obtížněji přizpůsobují změnám. Mladí učitelé do škol nenastupují, nebo je velmi brzy opouštějí. Důvodem je finanční ohodnocení a také velká náročnost práce, psychická i časová.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, do jaké míry jsou pedagogové, kteří se v praxi podílejí na přípravě IVP, obeznámeni se změnami předpisů včetně nového formátu IVP. Zjistit, jaké jsou jejich první praktické zkušenosti s tímto formátem a ověřit, zda nový formát IVP reflektuje změny a pokrok žáka a umožňuje učiteli pracovat s ním jako s živým dokumentem. Tyto skutečnosti byly ověřeny a cíl práce tak byl splněn.

Ani kvalitně vypracovaný IVP ještě nemusí být zárukou úspěchu a naopak. Vždy bude záležet na osobnosti pedagoga. Bude trvat zřejmě ještě nějakou dobu, než nový formát IVP na našich školách zdomácní, než se s ním učitelé naučí pracovat a využívat veškerý jeho potenciál. Pak má všechny předpoklady pro to, aby se stal výrazným proinkluzivním opatřením a pomocníkem učitelů při práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Aby se stal skutečně živým dokumentem, který se stane přínosem pro žáky, učitele, poradenské pracovníky i rodiče.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- HÁJKOVÁ, V. a I. STRNADOVÁ, 2012. *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: Grada Publishing a. s. ISBN 80-247-3070-7.
- JUCOVIČOVÁ, D. a kol., 2009. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. Praha: D+H. ISBN 978-80-87295-00-7.
- KAPRÁLEK, K. a Z. BĚLECKÝ, 2011. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. Vydání 2., aktualizované. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-824-1
- KNOTOVÁ, D., 2014. *Školní poradenství*. Praha: Grada Publishing, a. s. ISBN 80-247-4502-X.
- KOCUROVÁ, M., 2002. *Komunikační kompetence jako téma inkluzivní školy*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk. ISBN 80-86473-23-6.
- LANG, G. a CH. BERBERICHOVÁ, 1998. *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8144-4.
- MICHALÍK, J. a P. BASLEROVÁ, 2015. *Podpůrná opatření ve vzdělávání. Člověk v tísni, o. p. s., Praha*. ISBN 978-80-87456-57-6.
- MRÁZKOVÁ, J. a M. ZAPLETALOVÁ, 2014/2016. *Metodika pro nastavování podpůrných opatření ve školách ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními*. Praha: NÚV. ISBN 978-80-7481-085-5.
- TANNENBERGEROVÁ, M., *Inkluze mění pohled na žáka. Školní poradenství v praxi: nový odborný časopis pro poradenské pracovníky*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, roč. 3, č. 3, s. 7-9. ISSN 23363436.
- ZELINKOVÁ, O., 2011. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán*. Vydání 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0044-4.
- ZORMANOVÁ, L., 2014. *Obecná didaktika: Pro studium a praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s. ISBN 80-247-4590-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

- BUNEŠOVÁ, M., a kol., *Realizace individuálních vzdělávacích plánů s ohledem na potřeby vyrovnávacích opatření* [online]. © Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012 [cit. 2016-09-16]. ISBN 978-80-87652-67-1 Dostupné z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/metodika_3.pdf.
- ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#>
- ČESKO. Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-82>
- ČESKO. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>
- ČESKO. Vyhláška č. 197/2016 Sb., vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-197>
- ČOSIV. Tisková konference ČOSIV: *Mýty a fakta inkluze* [online]. 2016 [cit. 2016-09-16]. Dostupné z: <http://cosiv.cz/cs/2016/02/26/tiskova-konference-cosiv-myty-a-fakta-inkluze/>
- MŠMT. *Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018* [online]. © 2013-2017 MŠMT [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/akcni-plan-inkluzivniho-vzdelavani-na-obdobi-2016-2018>
- Special Education across Europe in 2003: Trends in provision in 18 European countries* [online]. [cit. 2016-09-16]. ISBN 87-91350-82-4 Dostupné z: https://www.european-agency.org/sites/default/files/special-education-across-europe-in-2003_special_education_europe.pdf
- TRACHTOVÁ, Z. *Inkluzivní revoluce se nekoná* [online]. © 4. 8. 2016 [cit. 2016-09-16]. Dostupné z: http://www.zpravy.idnes.cz/inkluzivni-revoluce-se-nekona-del/domaci.aspx?c=A160803_140504_domaci_zt

SEZNAM ZKRATEK

ADHD	Porucha pozornosti a hyperaktivitou
APLA	Asociace pomáhající lidem s autismem
CNS	Centrální nervový systém
IVP	Individuální vzdělávací plán
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PISA	Mezinárodní šetření v oblasti měření výsledků vzdělávání
PLPP	Plán pedagogické podpory
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP	Rámcový vzdělávací program
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SPU	Specifické (vývojové) poruchy učení
SVP	Středisko výchovné péče
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Znalost tzv. inkluzivní vyhlášky.....	46
Tabulka 2: Seznámení s inkluzivní vyhláškou	47
Tabulka 3: Znalost podpůrných opatření	47
Tabulka 4: Tvorba IVP podle nového formátu.....	48
Tabulka 5: Přínos nového formátu.....	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Doporučení k zařazení žáka se zdravotním postižením do režimu speciálního vzdělávání (do 1. 9. 2016)	I
Příloha B – Podklady pro IVP (do 1. 9. 2016).....	III
Příloha C – IVP žákyně prvního ročníku (do 1. 9. 2016)	IV
Příloha D – IVP žáka čtvrtého ročníku (do 1. 9. 2016)	VI
Příloha E – IVP žáka čtvrtého ročníku (od 1. 9. 2016).....	VIII
Příloha F – Sonda.....	XII

PŘÍLOHY

Příloha A – Doporučení k zařazení žáka se zdravotním postižením do režimu speciálního vzdělávání (do 1. 9. 2016)

(strana 1)

Doporučení k zařazení žáka se zdravotním postižením do režimu speciálního vzdělávání

(dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školný zákon) v platném znění a dle vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných v platném znění).

Jméno a příjmení: _____ Datum narození: _____
Bydliště: _____
Škola, třída: Základní škola _____ Rok školní docházky: _____

Posudek byl zpracován na základě odborného vyšetření:
 v PPP SK, pracoviště _____ dne: _____
 v jiném odborném zařízení :MUDr. _____ (dětská a dorostová psychiatrie, _____
dne: _____
a vydáván je jako příloha ke zprávě ze dne _____

Diagnostický závěr:
Sy ADHD (MUDr. _____), pomalejší tempo čtení, grafomotorické obtíže. Celkový výkon v testu rozumových schopností je aktuálně v pásmu širšího průměru s lepším výkonem v oblasti verbální (dolní průměr) než v oblasti názorové (širší průměr).

Pro účely statistického výkaznictví uvádět jako:
žáka se zdravotním postižením s vývojovou poruchou chování
pro účely školní matriky uvádět jako 1 - nejzávažnější typ postižení

Rozsah a závažnost speciálních vzdělávacích potřeb opravňuje k zařazení žáka do režimu speciálního vzdělávání formou:
 individuální integrace

Doporučený vzdělávací program:
 RVP ZV

Doporučená opatření:

1. Individuální vzdělávací plán:
 Ano, viz Podklady pro individuální vzdělávací plán

2. Doporučená podpůrná opatření:
 speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání
 kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky
 speciální učebnice a didaktické materiály
 zařazení předmětů speciálně pedagogické péče
 poskytování pedagogicko-psychologických služeb
 zajištění služeb asistenta pedagoga, zdůvodnění:
pomoc při přizpůsobení se nárokům školy, pomoc při zařazení se do kolektivu ostatních dětí, omezení vzniku agresivity a afektivního chování, pomoc při přípravě pomůcek na vyučování, usměrnění pozornosti během vyučování. Doporučuji přítomnost asistenta pedagoga po celou dobu vyučování (v rozsahu 20 hodin týdně).

3. Jiná opatření včetně speciálních vyšetření:
postupovat dle doporučení odborníků, u nichž je chlapec v péči

Poznámky a jiné:

Platnost odborného posudku do: _____

Pracovník PPP, se kterým může třídní učitel (výchovný poradce atd.) spolupracovat a konzultovat speciální vzdělávací potřeby žáka:

V Příbrami dne: _____

Vedoucí odloučeného pracoviště: _____

Zdroj: Autorka práce, 2017 (Osobní dokumentace žáka)

Příloha B – Podklady pro IVP (do 1. 9. 2016)

(strana 1)

Podklady pro individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení: _____ Datum narození: _____
Bydliště: _____
Škola, třída: **Základní škola** Rok školní docházky: _____

Doporučujeme ve všech tyto obecné metody a přístupy práce k žákovi se SPCH:

☒ využívat metodická doporučení pro práci se žáky s SPCH	☒ poskytovat okamžitou zpětnou vazbu
☒ umožnit pohybové uvolnění, relaxaci	☒ využívat pozitivní motivace
☒ nemutit ke klidu, netrestat za projevy hyperaktivity	☒ chválit i za projevovou snahu
☒ často střídát činnosti	☒ posilovat žádoucí způsoby chování (bezprostřední odměna, bodovací systém ...)
☒ posadit do přední lavice	☒ stanovit jasná pravidla a hranice, režim a řád
☒ udržovat s dítětem častý oční kontakt	☒ kompenzovat zkrácení doby pozornosti a tolerovat odklony pozornosti
☒ využívat zklidňující dotek	☒ zatěžovat na začátku vyučovací hodiny
☒ zadávat krátké a krátkodobé úkoly	☒ nezadávat časově limitované úkoly, tolerovat hypoaktivitu
☒ dodržovat zásadu „málo a často“	
☒ předcházet afektivnímu chování	

Doporučujeme tyto specifické metody práce se žákem v českém jazyce:

☒ respektovat aktuální úroveň čtenářských dovedností	☒ jiná forma diktátů (diktát s přehnanou výslovností, zkrácené formy, korekce chyb...)
☒ obtahování tvarů písmen, slabik, slov	☒ doplňování gramatických jevů v cvičeních
☒ uvolňovací cviky	

Doporučujeme pro předměty s převahou výchovného charakteru:

☒ především rozvíjet, s tolerancí hodnotit, dopřát pozitivní prožitek
☒ orientovat se na oblasti, ve kterých je dítě úspěšné (kreativita, fantazie, snaha, originalita)

Doporučujeme zároveň zohlednit:

☒ individuální tempo (pomalé, překotné)	☒ výkyvy, kolísání ve výkonnosti
☒ psychomotorický neklid a impulzivitu	

Vyšetřil: _____
V _____ dne: _____
vedoucí odloučeného pracoviště

Zdroj: Autorka práce, 2017 (Osobní dokumentace žáka)

Příloha C – IVP žákyně prvního ročníku (do 1. 9. 2016)

(strana 1)

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN
školní rok

Jméno žáka:
Třída:
Datum narození: 2009

Odborný posudek vypracován pracovištěm:
Pedagogicko – psychologická poradna Středočeského kraje,

Platnost posudku do:

Charakteristika individuálních vzdělávacích potřeb:
Na základě závěrů diagnostiky odborných pracovišť (atypický autismus, vývojová porucha řeči (dysfázie), vývojová porucha motorických funkcí), potřebuje žák individuální přístup (asistent pedagoga) a určitou míru zohlednění ve vybraných vzdělávacích oblastech – IVP pro všechny předměty.

Cíle v konkrétních oblastech výuky, předmětech. Aktuální výsledky vzdělávání žáka a plán jejich rozvoje. Metody, postupy pedagogické práce, učební materiály, ověřování a hodnocení výsledků. Organizační opatření ve výuce, zapojení pedagogů, dalších pracovníků:

Očekávané výstupy vycházející z ŠVP ZŠ zůstávají nezměněny, budou naplňovány s přihlédnutím ke specifickým potřebám žáka. Z doporučení bude sledováno především ověřování porozumění instrukcím a případné poskytování opakovaného vysvětlení, toleranci obtíží v řečové expresi, pomoc v komunikaci, zaměření se na základy učiva, vyloučení stresových aktivit, umožnění používání názoru, motorického uvolnění, podpora sociálního začlenění. Půjde o individuální integraci v běžné třídě ZŠ.

Hodnocení:

- známková tolerance, případně slovní hodnocení

Učební materiály:

- maximální obrázková podpora
- speciálně připravené pracovní listy, speciální testy

Účast dalšího pracovníka ve škole:

- třídní učitel, asistent pedagoga – individuální příprava a péče během výuky

Předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků:

- ano

Pedagogická asistence. Obsah, metody a rozsah:

- asistent pedagoga je přítomen po celou dobu vyučování
- individuálně zadává úkoly
- ve spolupráci s vyučujícím upravuje obsah školní práce pro potřeby žáka
- spolupracuje též s rodiči žáka
- účastní se metodického vedení

Spolupráce se zákonnými zástupci žáka:

- pravidelné konzultace s třídní učitelkou, asistentkou pedagoga, popřípadě dalšími pedagogy
- pokračování v logopedické péči
- systematická domácí příprava

Další odborná péče a spolupráce s odbornými pracovníky mimo školu:

- Neurologická ambulance, Klinika dětského a dorostového lékařství
- Psychiatrická ambulance
- APLA
- Klinická logopedie,

Podíl žáka na řešení problému:

- Plnění zadaných úkolů
- Pravidelná příprava do školy

IVP vypracoval třídní učitel:

Datum:

Podpisy:

Ředitel školy:

Třídní učitel:

Asistent pedagoga:

Zákonný zástupce:

Zdroj: Autorka práce, 2017 (Osobní dokumentace žáka)

Příloha D – IVP žáka čtvrtého ročníku (do 1. 9. 2016)

(strana 1)

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN (IVP)

Jméno, příjmení žáka: _____

Bydliště: _____

Škola: ZŠ _____

Ročník: _____ **Třída:** _____ **Školní rok:** _____

Datum narození: 2007

Třídní učitelka: _____

Výchozí učební dokumenty: ŠVP-ZV „Škola je náš kamarád“

V PPP Příbram vyšetřen dne: _____

Závěr vyšetření: Syndrom ADHD, pomalejší tempo čtení, grafomotorické obtíže, žák se zdravotním postižením s vývojovou poruchou chování

Platnost odborného posudku: _____

Vyučovací předměty: Čj, M, PRV, Aj

Speciálně pedagogická a psychologická péče: Chlapec je v péči PPP _____ V případě přetrvávajících obtíží v oblasti sociálních dovedností bylo doporučeno kontaktovat Středisko výchovné péče. Chlapec byl odborně vyšetřen na dětské a dorostové psychiatrii u MUDr. _____

Seznam pomůcek: stavebnice, lego, molitanový míček na udržení pozornosti a soustředěnosti

Návrh případného snížení počtu žáků ve třídě: -----

Účast dalšího pedagogického pracovníka: Asistent pedagoga na 11 hodin týdně (M, Čj, PRV, Aj)

Předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků: ANO

Další důležité informace: Je nutné zadávat krátké a jasné instrukce a přesvědčit se, zda chlapec porozuměl. V rámci vzdělávání budou zařazovány postupy a podpůrná opatření dle podkladů PPP ze dne , které jsou nedílnou součástí individuálního vzdělávacího plánu. Individuální vzdělávací plán bude průběžně doplňován s ohledem na možnosti chlapce a zařazování optimálních speciálně pedagogických metod.

Spolupráce se zákonnými zástupci: Pokračovat v pravidelné denní přípravě na vyučování s dopomocí rodičů dle pokynů MUDr. (dětská a dorostová psychiatrie) a PhDr. (klinická psychologie).

Podíl žáka na řešení problému: Chlapec většinou s dopomocí asistenta pedagoga pracuje s nadšením. Je rád, že se mu věnuje individuálně a pomoc vítá velice pozitivně.

Pracovník PPP:

Na vypracování IVP se podíleli:

Podpisy:

Ředitel školy:

Třídní učitel:

Vyučující:

Zákonný zástupce:

Žák:

Zdroj: Autorka práce, 2017 (Osobní dokumentace žáka)

Příloha E – IVP žáka čtvrtého ročníku (od 1. 9. 2016)

(strana 1)

Individuální vzdělávací plán			
Jméno a příjmení žáka	[redacted]		
Datum narození	[redacted]		
Bydliště	[redacted]		
Škola	[redacted]		
Ročník	4.	Školní rok	2016-2017
ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP	SPC Slunce, [redacted]		
Kontaktní pracovník ŠPZ	[redacted]		
Školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka	[redacted]		
Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:			1. 11. 2016
Zdůvodnění:			
Žák se speciálními vzdělávacími potřebami s potřebou podpůrných opatření 3. stupně pro poruchy učení. Intelektový výkon v pásmu podprůměru. Potíže ve sluchové analýze a syntéze slov, ve zrakové percepci, ve fonemické diferenciaci, v hlasitém čtení s porozuměním, ve psaní diktátu a přepisu.			
Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	<p>Posilovat: Český jazyk</p> <p>a) motivaci k učení se žáka (soustředění) a posilování sebedůvěry, b) upravit nároky na zapojení se do školní práce (zadávat menší celky, kontrolovat průběh činností a porozumění, nezahrnovat do hodnocení chyby specif. charakteru - pořadí hlásek ve slově, vynechávání písmen, slabik, záměna tvarově podobných písmen nebo zvukově podobných hlásek, délka samohlásky, nesprávné přiřazení diakritického znaménka, c) postupně stupňovat náročnost zadávaných úkolů, prodloužit čas na přípravu, d) vztah k povinnostem ve škole- pečlivost, zodpovědnost při školní i domácí přípravě, e) volit skupinové aktivity, které umožní zapojení žáka, směřovat k pochopení a splnění úkolu, (vyhodnocovat postupy žáka a jejich správnost), f) čtení s porozuměním,</p> <p>Anglický jazyk</p> <p>a) seznámit se základní slovní zásobou a vést k jednoduché komunikaci, b) systematicky rozvíjet poslech a mluvení, postupně a přiměřeně vzhledem ke specifické poruše zahrnout čtení a psaní, c) rozvíjet výslovnost nápodobou a opakováním,</p> <p>Matematika</p> <p>a)</p>		
Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	Český jazyk Anglický jazyk Matematika		
Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)			

Metody výuky (pedagogické postupy)	<p>Český jazyk</p> <p>a) Individuální přístup-doplňující výklad nebo procvičování, nastavení dílčích cílů tak, aby žák mohl prožívat úspěch.</p> <p>b) Umožňovat častější kontrolu a poskytování zpětné vazby, respektování pracovního tempa žáka, stanovení odlišných časových limitů pro plnění úkolů.</p> <p>c) Prodloužit výklad a procvičování, preference ústního zkoušení, omezení časově limitovaných úkolů, prodloužit čas na kontrolu a dokončení práce, nácvik práce s učebnicí, doplňování gramatických jevů v tištěné formě cvičení.</p> <p>d) Používat testové formy práce s možností výběru. Umožnit, respektovat pomocné kroky- pomocné výpočty, prodloužit čas, používat kalkulačku, používat čtverečkový papír k zápisu, náčrty, schémata.</p> <p>e) Dopomoc prvního kroku.</p> <p>f) Zapojovat partnerské učení. Ověřovat porozumění žáka.</p> <p>g) Využívat didaktické hry, tvořivé psaní v čj i cizím jazyce.</p> <p>h) Názornost.</p> <p>ch) Práce s chybou.</p> <p>Anglický jazyk</p> <p>a) ZZ by měl zajistit dopomoc osoby, která jazyk dostatečně ovládá.</p> <p>b) Rozfázovat osvojování nového učiva po menších úsecích.</p> <p>c) Omezit hlasité čtení delších textů, upřednostňovat učebnice a PS s výkladem v Čj, tištěný slovníček s výslovností.</p> <p>Matematika</p> <p>a) Individuální přístup, strukturovat instrukce, jasné, stručné pokyny s logickou návazností.</p> <p>b) Ověřovat, zda chlapec ví, na čem a jak pracovat.</p> <p>c) Osvojit základní matematické dovednosti- pamětné násobení a dělení, postupy písemného sčítání, odčítání, násobení a dělení.</p>
Úpravy obsahu vzdělávání	Dle ŠVP školy s dodržováním podpůrných opatření 3. stupně.
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	<p>Český jazyk</p> <p><i>Mluvnice:</i></p> <p>Podle osnov 4. ročníku.</p> <p>Slovní druhy-ohebná, neohebná slova.</p> <p>Pravopis vyjmenovaných slov, příbuzná slova s dopomocí.</p> <p>Podstatná jména- vzory podst.jmen .</p> <p>Slovesa- mluvnické kategorie.</p> <p>Skladba- rozliší větu jednoduchou a souvětí.</p> <p>Orientace v přehledech, tabulkách a využívat je při práci s gramatickými jevy.</p> <p><i>Psaní:</i></p> <p>Zná a dobře používá všechna písmena abecedy.</p> <p><i>Literární výchova:</i></p> <p>Naučí se nazpaměť text básně. Přečte alespoň dvě knihy s tematikou o dětech- záznam ve čtenářském listu/ deníku.</p> <p><i>Sloh:</i></p> <p>Preferovat obsah, umožnit domácí prostředí, zkrátit verzi.</p> <p>Matematika</p> <p>a) sčítání a odčítání do 100 s přechodem přes 100,</p> <p>b) násobení 6,7,8,9,10,</p> <p>c) písemné sčítání a odčítání dvouciferných čísel,</p> <p>d) přirozená čísla v oboru do 1000,</p> <p>e) geometrie- bod, přímka, polopřímka, úsečka,</p> <p>f) obvod čtverce, obdelníku, trojúhelníku,</p>

	g)Jednotky, hmotnosti, délky, času.
Organizace výuky	a) Přesazení žáka do přední lavice. b) Zlepšení kontroly porozumění a dostatku času na práci. c) Posílení domácí přípravy na školu ve škole. d) Práce s počítačem. e) Při skupinové práci určit roli žáka. f) 1 hodině týdně českého jazyka mimo kmenovou třídu- speciálně pedagogická péče a realizace pedagogické intervence.
Způsob zadávání a plnění úkolů	Individualizace zadávání a kontroly plnění úkolů-srozumitelné a stručné zadání činnosti a poskytnutí delšího časového úseku pro vypracování úkolu, kontrola porozumění zadanému úkolu.
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	Anglický jazyk Jasná a srozumitelná pravidla ověřování, při ověřování vědomostí respektování osobního tempa žáka, preferovat ústní formu ověřování znalostí. Český jazyk Preferovat ústní zkoušení, doplňování cvičení, testy- výběr správné odpovědi - testy na PC. Matematika Testy na PC.
Hodnocení žáka	Anglický jazyk Do hodnocení zahrnout i jiné znalosti než ryze jazykové (realie), v písemném projevu tolerantně hodnotit slova napsaná foneticky správně. Český jazyk Tolerovat specifické chyby v písemném projevu, nehodnotit chyby vzniklé nedokonalým přečtením nebo pochopením textu, hodnotit dílčí kroky postupů, ne pouze výsledek, ocenit i část provedeného úkolu. Matematika Tolerovat neklid, výkyvy a kolísání ve výkonnosti, sníženou kvalitu grafického projevu. Hodnotit i dílčí kroky postupů, ne pouze výsledek, ocenit i část dobře provedeného úkolu. Nehodnotit chyby vzniklé nedokonalým přečtením, pochopením textu. Ve všech předmětech podporovat sebehodnocení.
Pomůcky a učební materiály	V běžných hodinách bude používáno především: učebnice, pracovní sešity, pracovní listy, předtištěné texty pro písemné práce, doplňovací cvičení. V případě, že žák nestačí psát poznámky, je možné jejich okopírování a vlepění do sešitu, čtverečkový papír, používání gramatických tabulek, přehledů a pravidel pravopisu (může mít na lavici), používat kalkulačku, trojhranný program na psaní (tužky, pera), využívat názor.
Podpůrná opatření jiného druhu	Respektování postavení ve třídě, zohlednění vztahových problémů.
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	Spolupráce s výchovnou poradkyní [redacted] a speciálním pedagogem M [redacted]
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	Školní klub, sportovní kroužek.
Spolupráce se	Spolupráce se zákonnými zástupci žáka je zajištěna písemně, telefonicky i

zákonými zástupci žáka	elektronicky dle aktuální potřeby. Domácí úkoly jsou zadávány prostřednictvím zápisníčku zápisem žáka a elektronicky zápisem tř. učitelky.
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	Dohoda zatím nebyla uzavřena.

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)	
Český jazyk	Uvedeno viz výše.
Anglický jazyk	
Matematika	

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka	
Třídní učitel/ka	
Vyučující	Vyučovací předmět
	Český jazyk
	Anglický jazyk
	Matematika
Školní poradenský pracovník	
Pracovník školského poradenského zařízení	
Zákonný zástupce žáka	
Žák	

Zdroj: Autorka práce, 2017 (Osobní dokumentace žáka)

Příloha F – Sonda

NÁZORY PEDAGOGŮ A PORADENSKÝCH PRACOVNÍKŮ NA NOVÝ FORMÁT TVORBY IVP (příklady vyplněných dotazníků)

1. RESPONDENT

- 1) **Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?** - ANO
- 2) **Kdo vás s ní seznámil?** – JINÁ MOŽNOST - pracovnice PPP, SPC
- 3) **Víte, co jsou podpůrná opatření?** – ANO – 5 stupňů – nejjednodušší 1. st. Plán pedagogické podpory – vytváří ped. pracovníci školy, ostatní stupně přiznávají PPP nebo SPC. Jsou pro školu závazná.
- 4) **Tvořili jste už IVP podle nového formátu?** - NE
- 5) **Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?** NEVÍM
- 6) **V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?** – Pružnost finančního zabezpečení, nedostatek asistentů, nedostatečná spolupráce rodičů, nedostatečná informovanost učitelů, přetíženost učitelů.

2. RESPONDENT

- 1) **Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?** - ANO
- 2) **Kdo vás s ní seznámil?** - ŠKOLENÍ
- 3) **Víte, co jsou podpůrná opatření?** - ANO – úprava obsahu vzdělávání, speciální učebnice a pomůcky, pedagogické intervence, speciálně pedagogické péče, asistent pedagoga, další pedagogický pracovník, snížení počtu dětí ve třídě, osobní asistent.
- 4) **Tvořili jste už IVP podle nového formátu?** - NE
- 5) **Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?** - ANO – PPP musí podrobně vypsát do zpráv to, co máme s dětmi dělat. Proto se domnívám, že zpracování IVP bude sice časově náročnější, ale zmizí lidová tvořivost – tzn., že každá škola bude mít IVP jinak zpracovaný, v IVP se ocitne to, co opravdu žáka posune, co mu pomůže a ne jen formality typu individuální péče. Individuálně přistupujeme snad ke každému žákovi?!?!
- 6) **V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?** – Změny jsou příliš rychlé na kvalitní zabezpečení všech náležitostí, přetíženost pedagogů administrativou, špatná spolupráce rodičů se školou, nedostatek asistentů.

3. RESPONDENT

- 1) **Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?** - ANO
- 2) **Kdo vás s ní seznámil?** - JINÁ MOŽNOST - samostudium
- 3) **Víte, co jsou podpůrná opatření?** - ANO – asistent ped., pomůcky, IVP, úprava výstupů, režimu, ped. podpora, spec. ped. péče...
- 4) **Tvořili jste už IVP podle nového formátu?** - ANO
- 5) **Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?** NEVÍM
- 6) **V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?** – Současná naplněnost tříd, zdlouhavé vyplňování formulářů – přetíženost učitelů, nedostatek kvalitních asistentů.

4. RESPONDENT

1) Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?

ANO

2) Kdo vás s ní seznámil?

JINÁ MOŽNOST - www stránky MŠMT

3) Víte, co jsou podpůrná opatření?

ANO – 5 stupňů – Plán pedagogické podpory, IVP, úprava obsahu vzdělávání, úpravy metod a forem práce, asistent pedagoga, osobní asistent, názorné pomůcky

4) Tvořili jste už IVP podle nového formátu?

NE

5) Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?

NEVÍM

6) V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?

Neochota rodičů k pravidelným kontrolám a vyhodnocování IVP, finanční zabezpečení, více integrovaných žáků ve třídě, časová náročnost.

5. RESPONDENT

1) Znáte tzv. inkluzivní vyhlášku platnou od 1. 9. 2016?

ANO

2) Kdo vás s ní seznámil?

JINÁ MOŽNOST - internet, média

3) Víte, co jsou podpůrná opatření?

ANO – IVP, asistent pedagoga, tlumočník, CD programy

4) Tvořili jste už IVP podle nového formátu?

NE

5) Domníváte se, že nový formát přinese při tvorbě a práci s IVP pozitivní změnu?

NEVÍM - Zatím nedokážu posoudit.

6) V čem spatřujete rizika při plánování a realizaci podpůrných opatření?

Přetíženost pedagogů a poradenských pracovníků, časová náročnost, zneužívání IVP, nedůsledné dodržování stanovených opatření, místo kvalitní práce s konkrétními dětmi budeme zase vyplňovat plno papírů, ne vždy platí, že co je napsáno, to se také dělá.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Naděžda Sečanská

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Individuální vzdělávací plán jako živý dokument

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 13

Počet titulů českých použitých zdrojů: 11

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Hájková Vanda, Ph.D.